ČČH

ČASOPIS ČESKÝCH HOUBAŘŮ

ČESKÝ MYKOLOGICKÝ SBORNÍK

ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE

Vydává a řídí Dr. F. Smotlacha

Vychází za podpory hl. města Prahy a ČMS

Praha, v červnu a červenci 1943.

Vědecký list (orgán)
ČESKÉ MYKOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI
A MYKOLOGICKÉHO ÚSTAVU V PRAZE

ČÍSLO 7.-8

ROČNÍK XXII

Tiskem Otakara Stivína v Praze II., Vojtěšská ul. č. 8.

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL
31 JAN 1961

Všem čtenářům ČČH a zájemcům o něj.

Český mykologický sborník — čili ČČH — Časopis č. houbařů, Praha III., Karmelitská 14, posíláme nebo jsme poslali (možno si jej také vyžádati), na ukázku všem přátelům přírody, zájemcům o houby, člen. ČMS, návštěvníkům houb. výstav, knihovnám, čítárnám, školám všech druhů, učitelům, profesorům, lékařům atd. Očekáváme, že dnes o ČČH se projeví nový zájem a že se stanou jeho odběrateli. Za roč. XXII. (1943/44) (možno se o něj hlásiti) platí se s upomínkou K 35.—.

Některé ročníky ČČH (I., III. a XIX.) jsou úplně rozebrány. Z ostatních mnohých jest již jen zcela málo. Upozorňujeme na to naše houbaře, kteří chtějí se naučit znát houby. Bez ČČH a zejména bez jeho starých ročníků to dnes nelze.

Staré ročníky ČČH obsahují tisíce důležitých a obsažných článků a zpráv o houbách, poučných a cenných pro každého zájemce, obsahují tisíce krásných a věrných vyobrazení hub. Kdo je prostuduje, naučí se znáti všechny naše významnější houby. Stane se znalcem hub. Vyžádejte si je korespondenčním lístkem. Vázané jsou ozdobou knihoven.

Važte si dnes Časopisu č. houbařů. Omezený počet výtisků způsobuje, že se ČČH nemůže dnes nabízeti každému, jen dobrým houbařům-znalcům hub, nebo těm, kteří se jimi chtějí stát. Třeba také, aby zaplatili předplatné a odebrali i dosud zbývající ročníky ČČH, kterých se rovněž začíná nedostávati.

Kdo dosud ČČH neodebíráš, předplať si ročník letošní a zároveň nejméně předchozí dva, tři, abys měl souvislost po stránce odborné a organisační. To můžeš ovšem učiniť postupně. V novém ročníku ČČH počítá se s novými odběrateli jak v mykologii pokročilými, tak začátečníky.

ČČH jest pro své nové odběratele změněn!

1. Všímá si dnes vedle vědy i praxe, t. j. hub jedlých. Učí své čtenáře znát houby jedlé, dosud nesbírané.
2. Odstraňuje nebezpečí otrav, lepším poznáním hub jedovatých.
3. Přináší články a obrázky hub i pro začátečníky.
4. Dává čtenářům rady stran sběru, přípravy, konservování hub, určuje jim bezplatně ve své poradně a laboratoři Praha III., Karmelitská 14 dones. a zaslané houby.
5. Pořádá pro ně spolu s Českou mykologickou společností výstavy, vycházky a přednášky. Letos v Praze na Slovanském ostrově.
6. Jest každému dobrou příručkou a učebnicí hub, která za čas naučí pak houby znát.
7. Je potřebný každé škole, učitelům, profesorům jako školní pomůcka.
8. Lékaři dovídají se zde o zdravotní a biologické ceně hub, o jedech hub, otravách houbami atd.
9. Aby ČČH upokojil své čtenáře, kteří mají zájem nejen o houby, nýbrž o celou přírodu a zvláště také o les (lesníky) a o zahradu (zahrádkáři), přináší ve své jedné části také články, týkající se přírody vůbec, zvláště však pěstování hub, ovocných stromů, zeleniny atd.
10. Dnes hodí se proto ČČH i pro Vás dobře! Vždyť každému poskytne tolik cenného a zajímavého. Jest příručkou vhodnou pro školy, veřejné knihovny, čítárny atd.

Prof. Dr. B. Němec:

Mykologické vzpomínky.

Za naším polem „za humny" v mé rodné vsi Prasku u Nového Bydžova začínal les Chlum, dubový s vstříknutými jinými listnáči (habr, osika, bříza) a tam jsem chodil od dětství na houby, sám nebo ve společnosti svých rostenců, někdy i se svým otcem, který byl dobrým znalcem hub. Mnoho druhů se tenkráte nesbíralo, tak na př. žádná holubinka, vyjma nazelenalou, z penízovek jenom vřetenonohá pod ná-

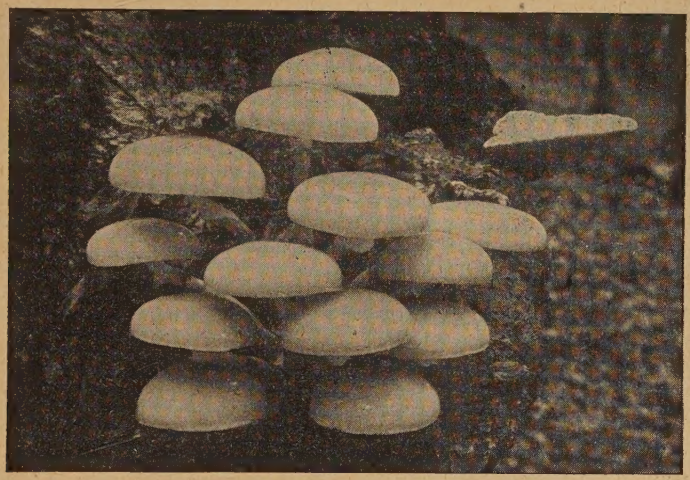

Obr. 32. *Václavka (náramcovitka, penízovka) mazlavá* (Arm. mucida Schrad.), jejíž pěknou kresbu od p. řed. Melzera přinesli jsme na str. 83 tohoto roč. ČČH, zobrazujeme podle věrné fot. em. škpt. Štusáka, který ji šťastně zachytil na kmeni starého buku. Doufáme, že dnes již bude každému z našich čtenářů dobře známá a že ji mnozí také naleznou, neboť roste na star. listn. stromech nejen v lesích, nýbrž i v parcích. A můžeme ji vidět z daleka, neboť přímo září bělostí. Jest jedlá, chutná. Foto Jar. Sýkora (Č. Brod.) Arch. ČČH. Napsal Sm.

zvem špička, velmi oblíbena byla ovšem liška. Hlavně však byl hledán hřib dubový, z ostatních hřibů křemenáč osikový, březový, kozák březový, habrový a dubový, dále poddoubník. Vysoko byl ceněn oříš, zvaný kotrčí. Jen v nouzi o lepší druhy byla sbírána také kuřátka, ale nikdy nebyla vysoko ceněna. Modráky (Boletus luridus i erythropus) byly považovány za jedovaté a nebyly sbírány. Ryzec pravý u nás nerostl, klouzek sličný a borový jenom v jiném lese za vsí, kde byly vysázeny modříny a rostly borovice. V tomto lese také rostl v jílovité půdě křemenáč přitvrdlý a zvláště vysoko ceněný hřib královský, který byl vedle oříše považován za největší houbařskou lahůdku.

V úrodných krajích s intensivní zemědělskou kulturou není mnoho času na sbírání hub. To si mohly dovolit jen děti a staří lidé, výměnící a ti, kteří se již k jiné práci nehodili. Ve výživě lidu měly houby za mého dětství již jen zcela podřadný význam, ani černý kuba se již nepřipravoval. Ale ani z města se ještě nechodilo mnoho do lesů na houby, to všecko přišlo až později. V obecné škole jsme o houbách vůbec neslyšeli a na gymnasiu jenom nepatrné zmínky. To však přičítám okolnosti, že náš prof. přírodopisu, jinak všeobecně milovaný, více se zabýval historií a musejnictvím, nežli přírodními vědami.

Když jsem r. 1891 přišel na universitu do Prahy, nebylo pro kryptogamologii docenta, tím méně pro mykologii. Praha měla sice skvělou mykologickou tradici, ale právě v té době neměla specialistu. Prof. Bubák, o několik let mne starší, začínal, a záhy se specialisoval na cizopasné houby, hlavně rezy a sněti. Prof. Velenovský začínal sbírati mechy, ač ve svých systematických přednáškách dosti podrobně o houbách přednášel a ze svých exkursí leckteré vzácnosti nám přinášel. Exkursí, které tehdy pořádal Přírodovědecký klub, účastnil se občas prof. Velenovský a Bubák, ale vyšším houbám byla věnována pozornost jen mimochodem. Byly sbírány téměř jen rostliny jevnosnubné.

Prof. Čelakovský tehdy již nekonal přednášek pro přírodozpytce, omezoval se na povinné koleje pro mediky a farmaceuty. Přeložil před tím text k Lorinserovu atlasu hub, ale sám se houbami nezabýval. Lorinserův atlas měl několik omylů, pro něž byl později silně kaceřován, v celku však odpovídal tehdejšímu, ne zcela kritickému stavu systematiky vyšších hub ve střední Evropě. Čelakovský dobře si byl vědom důležitosti hub pro biologii, ale byly mu velikou záhadou pro svou morfologickou mnohotvárnost a neurčitost. Ve srovnání s přesným učleněním cevnatých rostlin byly mu chaosem. K tomu přispívalo jmenovitě též, že jejich rozplozování bylo známo zcela nedostatečně. Jak veliký byl Čelakovského zájem o tyto otázky, je viděti z toho, že když jsem odjížděl na nějakou dobu studovati do Jeny, uložil mi, abych se dotázal prof. Stahla, co soudí o pohlavnosti hub a zvláště o pohlavnosti lišejníků, o nichž Stahl nedlouho před tím uveřejnil klasické pojednání.

Vynikajícím mykologem byl kdysi prof. medicinské fak. pražské Krombholz. Vedle něho byl skvělým zjevem A. Corda, který proletěl vývojem botaniky v Čechách jako zářivý meteor. Jaká škoda, že nemohl působiti na universitě a že mu nebyla dána možnost založiti vědeckou školu! Na jeho dílo nás upozornil ve svých přednáškách prof. Velenovský, ale zvláště se jím zabýval L. Čelakovský ml. Když jsem se stal asistentem botanického ústavu, měl Čelakovský ml. za sebou již práci o výživě plasmodií hlenek, kterou konal u Pfeffera v Leipzig. On první z českých přírodozpytců konal čisté kultury hub, jejichž užití tak velice změnilo naše poznatky o houbách. Již v bot. ústavu univ. měl čisté kultury václavky na chlebu, mimo to různé plísně. Zajímavý objev vykonal na plísni Dictyuchus reticulatus. fysiologii vzniku konidií a významu vodního výparu pro ni zabýval se v jiné práci. Klasickým pro přírodovědecký výzkum Čech je jeho dílo o českých Myxomycetech.

V té době vyšly z ústavu prof. Strasburgera v Bonnu důležité práce o cytologii hub a ty mne zlákaly, že jsem se počal sám zabývati cytologií hub. Z mých prací vzešlo několik pojednání „Příspěvky k poznání nižších hub", jež jsem postupně uveřejnil v České Akademii. Z těch považuji za nejzajímavější popis nového rodu a druhu Saprolegniaceí, který žije cizopasně ve vrcholech kořenů vrb. Pěstoval jsem jej po několik let, až o světové válce za mé nepřítomnosti v Praze mi zašel. Od té doby jsem jej již nenalezl. Nazval jsem druh ten Jaraia salicis. Později jsem jej zpracoval podrobně cytologicky. Je to zcela osamocený typ.

Již před světovou válkou a během ní jsem počal fotografovati v přírodě plodnice vyšších hub, z čehož vzešel společnou prací s prof. Smotlachou náš „Fotografický atlas hub". V téže době počal jsem své pokusy o dorsiventralitě hub, které jsem později doplnil pokusy o jejich regeneraci a transplantaci. Také o tom jsem uveřejnil několik pojednání v České Akademii. Podrobně jsem prozkoumal klíčení sklerocií a regeneraci penízovky hlíznaté. Ohrazený kousek lesa ve Vyžlovce u Černého Kostelce umožnil mi studovati růst a vypouštění výtrusů u hřibovitých hub. Měřil jsem růst dubových hřibů od prvních počátků obje-

vení se jejich plodnic a současně také vypouštění výtrusů, k jejichž počítání jsem si vymyslil svou vlastní methodu. V tamních lesích jsem sbíral zajímavou lanýžovitou Hydnotria tulasnei, na níž jsem objevil zcela nový způsob vzniku exosporia na výtrusech, což později potvrdil Lohwag. Jen mimochodem připomínám, že jsme s Drem Babičkou a Ing. Oborským nalezli stopy zlata v plodnicích chorošů z Oslan na Slovensku.

Již před světovou válkou jsem s prof. Kruisem pracoval v jeho ústavu na mikrofotografiích hub. Fotografovali jsme též v ultrafialovém světle živá Olpidia, ale výsledky jsem dosud neuveřejnil.

Jednou z mých prvních prací byla studie o mykorrhize u jatrovky Calypogeia trichomanis, kterou jsem uveřejnil v Berichte něm. botan. společnosti. Obrázek z této práce byl převzat do několika učebnic. Později jsem se zabýval mykorrhizou Orchideí. Pokusy o vypěstování mycelia dubového hřibu v čisté kultuře z jeho plodnic nevedly k cíli. Příčina asi spočívá v tom, že podhoubí to vyžaduje nějakých vitaminů.

To by byl krátký přehled mých prací mykologických. Houby jsou tak obsáhlý materiál pro studium, že se tu zvláště mladším badatelům naskytuje vděčné pole k práci theoreticky i prakticky důležité.

Pozn. red.: Děkujeme panu profesorovi za jeho velmi zajímavý článek, který ukazuje, že je neustále svěží a ve všech oborech botaniky, v nichž tak úspěšně pracuje, stále velmi činný. Nesmíme totiž zapomenouti, že letošní ročník Časopisu českých houbařů jest opětně jubilejním ročníkem pana profesora Dra Bohumila Němce, který slavil 12. března 1943 svoje sedmdesáté narozeniny. Gratulujeme mu tímto jménem všech čtenářů Časopisu českých houbařů a členů České mykologické společnosti, jejímž je prvním čestným členem. Před 10 lety vydala Česká mykologická společnost zvláštní Sborník ku poctě šedesátých narozenin našeho jubilanta (vyšlo nákladem Časopisu českých houbařů). Sborník tento obsahuje tolik zajímavých podrobností ještě dnes hodnotných a tak podrobné vylíčení života a práce prof. Němce, že jej doporučujeme každému zájemci. Vidíme z něho především, že 60 let nejsou pro činného muže naprosto koncem života, že následují za nimi narozeniny 70., 80., 90. atd. A je přáním nás všech, jako bylo před 10 lety, aby pan profesor se dočkal ještě celé řady těchto svých jubileí, vždy tak úspěšných. Vždyť si to za svou nadměrnou vědeckou práci, která i v mykologii je, ač pracuje tu jen ve volných chvílích, veliká, plně zaslouží. Dr. Fr. Smotlacha.

Dr. Fr. Smotlacha:

Prof. Dr. B. Němec — vědec badatel.

Z vědeckých pracovníků, kteří mě za mých studií na universitě nejvíce zaujali a od kterých jsem se po stránce formální a obsahové snažil co nejvíce získat, je na prvém místě prof. dr. B. Němec. Není to jen jeho veliká píle, se kterou po celý rok každého dne aspoň něco ve své vědecké práci vykoná, nýbrž i široké a hluboké jeho vzdělání ve vědách přírodních a všech jim blízkým. To mu umožňuje pracovat ve vědě snadno a lehce a vždy úspěšně. Má ohromný přehled a znalost nejen literatury povšechné, nýbrž přímo z oborů, v nichž pracuje, takže na základě svých velkých vědomostí může snadno ve své činnosti kráčeti vpřed, t. j. konati nové a nové výzkumy a objevy, což jest nejvyšší metou vědeckého snažení. Má dostatek svých vlastních myšlenek, nepotřebuje cizích. Jeho přednášky, výklady na př. z rostlinné fysiologie bývaly tak jasné a přesvědčivé, jako matematika. Do jeho široké oblasti pracovní patří také houby, ovšem jen tak mimoděk. Nejsou jeho hlavním oborem. Avšak jako ovládá celou přírodu, tak zná také houby. Nesnaží se však do nich zvlášť zasahovat, zejména se vůbec nestará

o stránku systematickou v houbách. Vždyť ta jest jen první úkon vědecký, jako sčítání v počtech, a je vlastně v houbách doménou téměř všech oficielních mykologů, kteří zde si chtějí vysloužiti ostruhy, se kteroužto však prací nemohou býti nikdy hotovi.

Prof. Němec má o houbách své vlastní nálezy, zejména v oblasti biologické, jímž se třeba opravdu obdivovat. V jeho letním sídlišti rostou mu houby a on, odpočívaje u nich, jednoduše sleduje dobu růstu jejich plodnic a má dnes v tom zajímavé objevy. Známe všichni růst dřevovitých chorošů na starých stromech. Avšak on vezme nůž a ve vzrůstu na straně plodnici rozřeže a nechá růst dál, a hned pak studuje jednak regeneraci poškozené plodnice, nebo zase vyřízne kus její, obrátí jej otvůrky vzhůru a znovu zasadí do plodnice. Pokusný zákrok se zdaří. Obráceným způsobem zasazená část plodnice sroste

Obr. 33. *Limcovka věnčená* (Str. coronilla Bull.) jest drobná hubka podeštná, která roste v létě a na podzim roztroušeně neb i v malých hejnech na trávnících, zvláště na výslunní. Kl. bělavý až slámově nažloutlý, oble vyklenutý, později plochý. Tř. bílý s bílým límečkem, který v mládí je připojen závojem ke klob. Lup. přirostlé, později od výtrusů čok. purpurové. Dužina bílá, vonící po ředkvičce. Houba se podobá mal. žampionu a jest jedlá. Velice se jí blížící větší, zejména v červnu jednotlivě v polích, na mezích i lukách rostoucí límc. černovýtrusná (Str. melasperma Bull.) jest rovněž jedlá. Těmto dvěma hubkám velmi se podobají často současně s nimi rostoucí další drobné límcovky, jakož i šupinovky raná a tuhá. — Foto Pilát. Arch. ČČH. Napsal Sm.

s mateřským tělem a při tom nastávají hned různé změny regenerační, morfologické atd. Hned máme krásný výsledek biologického pokusu. Tak se prof. Němcovi daří jeden pokus za druhým. Odpočívá o prázdninách a při tom koná vrcholnou vědeckou práci, vždy s velkým zdarem. Nepotřebuje pátrat po novinkách v pracech cizích a co nejdříve je doma uplatňovat, jemu jde věda lehce, sama od sebe. On je rozený přírodozpytec, který s přírodou srostl a který jí rozumí, vždyť se narodil jako selský synek na venkově a svou „dětskou universitu", t. j. léta mládí, kdy člověk nejvíce duševně získává, prožil venku v přírodě. Úspěšnou jeho prací a oborem je anatomie a fysiologie rostlin. Zde má vrcholné výsledky a jméno světové.

Dr. Fr. Smotlacha:

Symbionti modřínu z hub rouškatých ukazují na jeho zvláštní původ.

Od svého mládí zajímal jsem se o modřín, který se pro mne velmi odlišoval od ostatních našich lesních stromů jehličnatých i listnatých. Zdál se mi býti v našich lesích stromem cizím. A pozdější studium mně toto mé mínění potvrdilo. Modřín je opravdu strom patrně cizího původu, pocházející z jižních krajů Evropy. Znakem toho jsou zejména také jeho symbionti z říše velkých hub. Dokladem k tomuto tvrzení je skutečnost, že symbiotické houby modřínu mají zvláštní charakter, který zřejmě nasvědčuje tomu, že jsou k modřínu úžeji připojeny, nežli tomu je u ostatních lesních symbiotických hub u nás a že jsou aspoň částečně jižnějšího původu, nežli symbiotické houby našich lesních stromů ostatních.

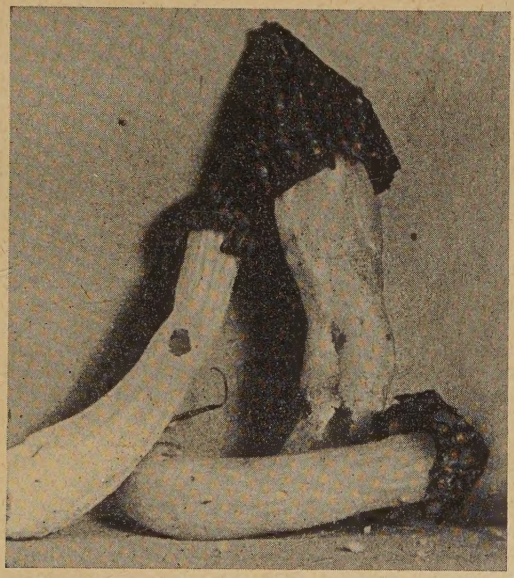

Obr. 34. *Smrž rýhonohá* (M. rimosipes Cand.) jest houba našich stinných hájů, parků a zahrad, rostoucí podle počasí, buď na začátku, nebo na konci května, na příklad i v pražských parcích. Zjistil jsem o ní, že některá léta roste tiše, aniž by vydala plodnice a že se stěhuje z míst, kde dříve rostla, do okolí. Chladný a suchý květen, jako r. 1943, způsobil, že se objevila jen velmi vzácně. V celku dodržuje tento druh kalendářní dobu svého růstu. Jest jedlá, chutná. — Foto Tichý. Arch. ČČH. Napsal Sm.

Jak ukazují houby, provázející modřín na zvláštní jeho postavení mezi ostatními lesními stromy.

1. Kdežto náš patrně nejstarší jehličnatý strom borovice obecná má houby co do druhů četné a rozmanité, na př. z hřibů mnoho různých druhů, modřín má mnohem méně hub a původem méně rozmanitých, na př. z hřibů jen závojnaté loupáky (Boletopsis). U borovice se vyvinuly časem velmi pevně specialisované symbiotické houby z příbuzenství hřibů bílých (pravých), slizáků, klouzků, plžatek, ryzců, ho-

lubinek atd. Pod modřínem rostou symbiotické houby příbuzné, avšak v daleko užším a speciálnějším rozsahu. Tak roste pod ním 5—6 druhů závojnatých loupáků, mimo něj (pod borovicí) jen 2—3 druhy.

2. Smrk obecný, u nás běžný, má u nás velkou řadu symbiotických hub, jež však málo kdy rostou tak pevně k němu připojeny, jak jsme to viděli u symbiotických hub, rostoucích u modřínu. Smrk má nejvíce hub, které jsou společny všem lesům jehličnatým, po případě všem lesům vůbec (muchomůrka červená, Amanita muscaria L., muchomůrka šedá, A. spissa atd.). A tyto houby, často a hojně rostoucí pod smrkem a všemi jehličnatými (zvláště též pod borovicí), po případě i listnatými stromy, se většinou modřínu vyhýbají. Modřín je pro ně cizincem. Na jižní původ modřínu a na zvláštní jeho postavení mezi našimi stromy jehličnatými ukazuje řada jeho hub, u nás pod ním rostoucích. Zejména sem patří klouzek Bresadolův (B. Bresadolae Qu.), klouzek tridentský (B. Tridentinus Bres.), hřib dutonohý (B. cavipes Opat.) atd. Všechny tři jsou zřejmě jižního původu. Avšak také ryzec modřínový (L. Porninsis Roland) to potvrzuje a stejně jako více méně hubní symbioti ostatní.

3. Kdežto pro mnohé druhy symbiotických hub utvořily se patrně v pradávnu mezi ostatními našimi stromy jehličnatými a listnatými kombinace, na př. pro hřib obecný (B. bulbosus Sch.) smrk, dub a lípa, pro hřib hořký (B. felleus Bull.) a kožešník, či strakoš (B. variegatus) smrk a borovice, pod nimiž zvlášť často a hojně rostou, není takovéto kombinace mezi modřínem a jiným stromem vůbec.

4. Kdežto u některých druhů hub, na př. u křemenáče osikového (B. rufus Sch.) vidíme jasně, že přechází od původní osiky k ostatním stromům, zvláště též ke smrku a borovici, že na př. ryzec ohavný (L. turpis) roste pod smrkem a pod břízou, nebo kozák habrový (B. rugosus) pod habrem a lískou, není takováto kombinace dvou stromů, jež jest jinak zjevem dosti častým, u hub rostoucích pod modřínem vůbec. Vyskytnou se sice někdy tvrzení, že klouzek sličný (B. elegans Sch.) roste i mimo modřín, ukáže se však v tomto případě vždycky (až na případ pana lesmistra Barchánka — viz „Les", r. 1942), že tam, kde se klouzek sličný nalezl, byl modřín vždycky přítomen, třebas někdy zcela stranou a ve větší vzdálenosti, nebo zase zcela slabý a zakrnělý. Je tu i možnost, že v případě Barchánkově, který klouzek sličný sbíral jen v borovině bez modřínu, nejde o klouzek sličný (B. elegans Sch.), nýbrž o velice podobný klouzek žlutavý (B. flavidus Fr.).

Mohli bychom uvésti ke svému tvrzení dokladů ještě více. Přátelé hub a lesa vidí z této zprávy, že symbiosa hub má pro náš les a jeho stromy význam opravdu mimořádný. A to nejen pro les sám a jeho stromy, nýbrž i pro jeho studium a jeho lepší poznání. Snad i prakticky, t. j. ku lepšímu pěstění lesa dalo by se symbiosy hub s lesními stromy využíti. Podrobnější práci v této otázce uveřejnil jsem již letos (1943) v Lesnické práci.

Dr. Fr. Smotlacha:

Úspěch ve výzkumu a propagaci hub jakožto pochutiny a potraviny.

Náš mykologický ústav pracující od r. 1910; ČČH pracující od r. 1919 a ČMS od r. 1920 mají, jak všeobecně dnes vidíme, úplný úspěch ve výzkumu a propagaci jedlých hub. Když jsme začínali v r. 1910, bylo známo všeho všudy jen asi 100 druhů jedlých hub (a to včetně druhů lidových), zato však kolem 200 druhů hub jedovatých a podezřelých. Ostatní byly neprozkoumané, více méně nebezpečné a podezřelé prašivky, kterých se tehdy člověk varoval. Avšak měli jsme úspěch. Do r. 1920 zmenšil se totiž počet jedovatých hub v literatuře uváděných naší prací výzkumnou a propagační na pouhých 50 a zvět-

šil počet jedlých nejméně na 500. A r. 1930 bylo již u nás vlivem naší práce jedlých hub na 1.000 druhů a jedovatých na 20, kterýžto počet do r. 1935 jsem dovršil tak, že hub jedovatých uznávám u nás pouze 10, jedlých pak polovinu všech u nás (ve střední Evropě) významnějších hub, t. j. 1,500, z nichž ovšem jen 1.000 jsem zařadil do hub, které dobře možno sbírati do kuchyně člověka. To je, doufáme, vrchol naší práce. Od r. 1935 přezkušujeme již jen jedlé a zařazujeme je do tříd podle jakosti a hodnoty. Objevujeme, že vedle hub absolutně jedovatých jsou houby, které jsou nepochybně za jistých okolností jedovaté a škodlivé, při čemž však se nejedná o jedy absolutní, nýbrž o působení anafylaktická, alergická, idiosynratická nebo o autosugesci, dále

Obr. 35. *Muchomůrka hnědá* čili *královská* (Am. regalis Mich.) je úzce příbuzná much. červené, která kdysi platila jako smrt. jedovatá. Podařilo se nám však dokázat, že je v malém neškodná. A to platí také o much. hnědé, jež je stejně mírně jedovatá. Je to krásná houba. Kl. vínově červenohnědý. Bohatá, žlutá povrch. plachetka zůstává v hojných bradavkatých zbytcích na klob. a v několika pásech na spodu nohy. Nesmíme si tento druh zaměňovat s much. žlutavou neboli žonkylovou, jež má povrch. plachetku bílou, avšak velmi jemnou a pomíjivou a much. panterovou (tygrovanou), jejíž klob. je šedohnědý a povrch. plachetka bílá. Much. panterová i žlutavá jsou jedlé. — Foto Klapálek. Arch. ČČH. Napsal Sm.

o působení hub těžce stravitelných, žaludek a střeva těžce obtěžujících, o přílišné působení látek silně kořenných, jež v malém neškodí, atd. U hub jedlých zjišťujeme další a další podrobnosti. Vedle hub polévkových a omáčkových nalézáme houby, které lze dávat do různých jídel, které lze připravovati na př. jako maso nebo na místě masa, které lze smažit, dusit, do kysela, do kuby a pod. jídel dávat. Zjišťujeme, že houby lze dusit i konservovat ve vlastní šťávě, do solí nakládat, ba dokonce mrazit nebo udit. Zjistili jsme a od r. 1910 propagujeme i jejich pěstování. Samozřejmě, že se po této práci — která je stejně vědecká, jako každá práce v praktickém využití přírody pro člověka — někteří „skalní" theoretičtí mykologové se trochu ohlížejí s despektem, poněvadž se domnívají, že vědou mykologickou jsou popisné a systematické podrobnosti, názvy, jména a synonyma, autoři druhů a rodů a pod. a nikoliv to, co má význam pro praktický život člověka. Systematika, synonyma, autoři druhoví a zvláště rodoví je pouze vědecký počátek, jsou to čísla na knihách ve vědecké knihovně, je to pouhé sčítání a odčítání v počtech. Pravá vlastní věda mykologická jde až za tím. To je další a hlubší biologie a pak i praktické použití hub. Pa-

matujme, že věda značí tolik, co pravda a práce vědecká v pravém slova smyslu, t. j. výzkumná čili badatelská, má znamenat vždy novou pravdu čili novou vědu, t. j. jít kupředu a pokračovat. A to právě činíme my: mykologický ústav, Časopis českých houbařů, Česká mykologická společnost a sta spolupracovníků všude v Čechách a na Moravě. Kolik nového jsme přinesli, kolik podnětů dali! Vždy jsme šli novou vlastní cestou a nás pak následovali další a další. Pokračujeme ve výzkumu ve všech možných směrech vědecké práce. Při tom zdůrazňujeme dnes právě výzkum hub jedlých a jedovatých, osvobozujeme houby, dříve pokládané za jedovaté a podezřelé, dotvrzujíce jejich neškodnost ba jedlost, osvobozujeme houby pokládané dříve za prašivky a povyšujeme je na přátele člověka, kteří jsou tu nejen proto, aby potěšily člověka svou krásou, nýbrž aby mu poskytly i potraviny, když jich právě potřebuje. Povýšili jsme tak sta, tisíce prašivek, hnijících dříve v lese bez použití pro člověka a jen jako hnojivo pro lesní stromy na cennou pochutinu a potravinu člověka. Zrušili jsme starou pověru, která pokládajíc tyto houby za člověku nebezpečné, ba za nástroj ďábla, kladla mládeži přímo za úkol, aby do nich kopala. Dnešní mládež již nekope, resp. nebude kopat do hub v lese, když ji škola vysvětlí, že houby nejsou škodlivé a jedovaté nástrahy ďábla na člověka naličené, nýbrž naopak jeho hodnotní průvodci životem na naši zeměkouli, které dnes činí les nejen krásným osvěživým a k procházce žádoucím, nýbrž přímo přispívají člověku k zajištění a rozmnožení stravy a výživy člověka.

A s naší prací vědecky významnou, badatelskou, jde naše práce publikační a propagační. Moje práce o houbách z r. 1910/11, 1913 a 1915 jsou plné nových myšlenek. ČČH vychází od r. 1919 již ve XXII. ročníku (rovněž i jeho knihovna dobře postupuje) a obsahuje tisíce původních článků, statí a obrázků. Přednášek a vycházek mykologických vykonali jsme za tu dobu na tisíce, výstav hub na sta s milionovou účastí.

A máme úspěch ve své práci. Tisíce dobrých houbařů v Čechách a na Moravě je sdruženo v ČMS, mnoho z nich odebírá také ČČH a většina z nich pracuje ve spojení s mykologickým ústavem, s jeho odborem pěstitelským, ochranným, vědeckým a výzkumným. Přednášky, které od r. 1910 jsem pořádal každoročně pro své přátele (dnes činím tak ve jménu ČMS a také ovšem ČČH), kdysi jen v počtu 20× až 30× do roka, staly se později celoročními kursy jednoduchými a dnes konají se ve dvou kursech (školách paralelních) a stejně naše vycházky jsou nejen znásobené časově, nýbrž i místně. Mnoho se jich koná dnes v Čechách a na Moravě každou neděli. I v Praze jest jich již několikero. Naše poradna, stálé výstavky, započaté r. 1910 vznikly dnes na mnoha místech v Praze, v Čechách i na Moravě. Výstav, které jsem dříve konal 2—3 dvou až třídenních ročně, konám dnes každoročně několik s úhrnným trváním až i 8 týdnů. Prostě naše práce započata na půdě čistě soukromé a spolkové, avšak určená nejširší veřejnosti, má dnes takový úspěch, že mu nikde není rovno.

Myslím, a to budiž závěrem k tomuto článku, že za tento velký úspěch děkujeme myšlence, která od počátku vede a vedla nás po výzkumu hub vůbec a života jich zvláště, jakož i naši propagační činnost v houbách, t. j. naši velikou snahu, abychom, ukázavše na houby skutečně jedovaté a osvobodivše podezírané od jakéhokoliv podezření z jedovatosti, a ostatních využili plně pro kuchyň. Tato praktická činnost odůvodňuje jako vrchol a cíl i naši práci vědeckou, theoretickou a propagační a má proto zřejmě úspěch. Máme velký a důležitý pracovní cíl. Proto za naší prací jde národ a proto se do hub k nám hrnou dnes i theoretikové, kteří se snaží také více méně prospět naší práci, vždy však využít všeobecného zájmu, který jsem všude probudil již r. 1910 svou činností vědeckou a propagační za uvedeným velkým cílem. Avšak naše priorita na celém houbařském podnikání je jasná a nepochybná v uvedeném směru u nás.

H. Schmidt:

Houby a kapradiny.

Dávno pozoruji, že houby jsou v sousedství kapradin vzácné; myslím, že je to tím, že kapradiny, samy také trouchobytné jako lesní houby zpravidla bývají, převahou svojí vyšší organisace ubírají houbám něco podstatného, bez čeho buď výtrusy nemohou klíčit nebo podhoubí růst či plodnice vytvářet, anebo že jim půdu svými odpadovými nebo rozpadovými zplodinami otráví. Jsou však přece houby, jimž sousedství kapradin nevadí; je-li však toto sousedství náhodné nebo ve smyslu hořejší domněnky či jakkoli jinak biologicky charakteristické, mohlo by časem vyjíti na jevo, kdyby si návštěvníci lesa a zvláště houbaři všímali nejen hub, ale také kapradin z jejich sousedství. Sám nalezl jsem prozatím jen dva druhy: v polštářích bělomechu obecného (Leucobryum glaucum L.) rostla pospolu s hromadně sice se vyskytnuvší, řídce však, roztroušeně rostoucí hasivkou orličí (Pteris aquilina L.) ještě roztroušenější penízovka skvrnitá (Collybia maculata Schw.), sledující možná spíše mech než kapradinu, — a v těsné blízkosti trsů kapradě samce (Nephrodium filix mas Rich.) hromadně a hojně trsnatá špička splývavá (Marasmius confluens Pers.), jejíž podhoubí ve zdejším okolí všude prorůstá spadalé bukové listí. Myslím, že v těchto dvou případech jsou obě kapradiny sotva nějak biologicky aktivní, ale přece jde tu o houby, kterým sousedství kapradin nevadí, že tedy biologická aktivita je spíše na jejich straně. Zde bylo by třeba systematičtějšího pozorování, z něhož by mimo jiné mohlo se dojíti k určitějšímu dohadu, které to plémě básník v citovaných verších mínil. Na přerůzných, ale nikoli přírodovědných obrazech, zejména na ilustracích k pohádkám, bývávají malebná seskupení pěkně zelených kapradin s nejpopulárnějšími houbami, s červenými muchomůrkami nebo i dokonce s hříbky; ve skutečnosti neviděl jsem sice nic podobného nikdy, ale věřím, že snad i to může býti někdy zjištěno a školeným pozorovatelem dosvědčeno.

Pozn. red.: Autor má plnou pravdu. Jelikož významnější velké houby našeho lesa patří k symbiontům, vážícím se na zelené rostliny, tedy hlavně na lesní stromy a ovšem i na traviny (platí to zvláště na okrajích lesa, na lesních cestách a loučkách), na mechy, patří jistě také ke kapradinám. Jak k nim patří, to je zase nová otázka našim lesákům, kterým hubní velcí symbionti způsobí v budoucnu ještě mnohou starost a mnohou novou práci.

Dr. P. Bohuslav:

Změna barvy muchomůrky zelené zapařením.

Barviva většiny hub jsou velmi nestálá a mění se rychle i vlivy zdánlivě dosti slabými. Za jistých okolností mohlo by to vésti i k záměně hub, jak ukazuje případ, který jsem pozoroval loňského léta.

Dne 7. srpna nalezl jsem dvě vzrostlé plodnice muchomůrky zelené (Amanita viridis Pers.) a vyňal jsem je ze země i s hlínou a s podhoubím pro jisté biologické pokusy. Uložil jsem houby do papírového sáčku s větším počtem ještě jiných hub. Houby jsem nalezl ráno, do večera jsem byl v lese a shodou okolností byl obsah sáčku uvolněn až druhý den ráno. Tím se stalo, že se houby „zapařily", t. j. za nadměrné vlhkosti byly vystaveny v těsném prostoru po mnoho hodin o něco vyšší teplotě nežli normálně v lese.

Když jsem sáček druhý den ráno otevřel, marně jsem pátral po zeleném klobouku muchomůrek. Klobouk zapařením zešedivěl tak, že se tyto muchomůrky zelené podobaly teď barvou zcela muchomůrce šedé (Amanita spissa Fr.), takže náhodou přítomný soused byl již nakloněn je za ni považovati.

Při známé nestálosti hubných barviv by sice tato změna sama o sobě nebyla tak pozoruhodná, neboť zapařením se mění barva velmi četných hub. Ale naskytá se otázka, zdali snad také v přírodě neshluknou se někdy okolnosti tak, že způsobí takovou změnu barvy klobouku i na plodnici rostoucí v lese. A to právě by mohlo vésti k osudné záměně, neboť muchomůrku zelenou čítáme k našim nejjedovatějším houbám.

Petr Vlk:

Hřib královský na Poličsku.

Hříva je malý lesík nad sádeckým kostelíkem. Již jméno samo láká shlédnouti tento lesík, který jako koňská hříva obrůstá malý horský hřeben při silnici.

Teprve ke konci září 1942 jsem se vypravil na tato místa, abych zjistil, co je na tom pravdy, že se tam ukázaly hříbky. Bylo jich letos velmi málo a tak jsem se těšil na nějakou, byť i menší kořist. Marně jsem však prošel celý lesík po obou jeho stranách. Výsledek mojí toulky byl nepatrný: několik ryzců, slizáků, klouzků a kozáků. Byl jsem již na cestě domů, když cosi žlutého v trávě upoutalo moji pozornost. Shýbl jsem se a sebral se země odhozenou houbu: měla pěknou karmínovou hlavičku, žlutou nožku a pěknou žlutou dužninu. Na řezu byla rovněž žlutá a neměnila barvu. Ejhle, hřib královský, povídám si a radostně ho přidávám k ostatním houbám do tašky. Nelenil jsem a prošel celý lesík znovu, jestli snad přece nezůstal někde utajen nějaký jeho kamarád, ale marně. Asi za tři dni donesl mi chlapec ze Sádku krásný exemplář této houby s dotazem, je-li ta houba jedlá. Ujistil jsem ho že ano a hned ještě ten den jsem se vypravil do Sádku, abych si hřib u pana správce zajistil pro houbařskou výstavu. Přišel jsem však již pozdě. Houbu jsme našli již rozkrájenou a část byla již zkonsumována v polévce. Zjistili jsme jen, že polévka byla dobrá a že by neškodilo najít takových chutných hříbků více. (Ke konci září 1942 byla půda v lese vyhřátá a asi 14 dní před nálezem hřibu královského pěkně zapršelo.)

Pozn. red.: Článek kol. Vlka o hřibu královském u Poličky je dokumentární: Hřib královský v podhoří a až v září. R. 1942 byl výjimečný rok, kdy vlivem opožděného letního počasí (tepla a slunce v září) rostly letní houby dlouho na podzim. Smotlacha.

Jos. Otruba:

Kozák březový, Boletus scaber Bull. na olomouckých hřbitovech.

Na olomouckých hřbitovech je vysazeno několik mladých březových stromořadí. V trávníku pod korunami bříz objevují se ročně skupinky kozáka březového. Někdy vyrostou i na travnatých chodnicích mezi hroby. Výskyt sám není zvláštností, spíše zajímavým dokladem, kam všude kozák břízu provází. Našel jsem ho také na výslunné mezi s jedinou břízkou uprostřed polí.

Pozn. red.: Tento případ kozáka březového je dokumentární; kozák březový žije v symbiose s břízou a provází ji všude nejen v lesích a hájích, nýbrž i v sadech, stromořadích, provází ji daleko na sever a vysoko na hory, provází ji i na hřbitovy, prostě všude. Je jisto, že bere od břízy, avšak že jí také dává, a podrobný průzkum v tomto směru není hotov.

Na myšlenky (theorii) symbiosy prostřednictvím mykorrhizy (vlákna podhoubí oplétá nejjemnější kořínky stromu), kterou jsem proslovil o

houbách hřibovitých ve své práci „České houby hřibovité", vyšla nákladem Král. č. spol. nauk 1911 a později (1913) o všech houbách, byl jsem přiveden zejména právě kozáky rostoucími pod určitými stromy a to mimo les. Smotlacha.

Dr. J. Štěpánek:

Rok 1942 byl pro mne rokem překvapení.

Nejprve se musím přiznati, že jsem nenašel vůbec ani jednoho hříbka, ač jsem se toulal po lesích tak často a po těchže místech jako jindy. Lišek bylo hodně, ale tak malých, že nestály za sběr. První úlovek můj byl 24. května, na Hod B. svatodušní: 2 klouzky a jeden kozáček, tedy podzimní houby, už v květnu! Byly na jižním svahu příkopu vysokého, řídkého borového lesa. Pak dlouho jsem neviděl nic, co by stálo za řeč. Za to 6. listopadu(!) mi přinesli z venkova krásné, velké hřiby královské; stál jeden 10 K, byly však úplně zdravé, a na řízky se výborně hodily. Dávno jsem neviděl tak krásných, velkých a zdravých hřibů. Václavek jsem nasbíral hodně, ale bylo to až koncem října a v listopadu. Ještě 18. prosince donesli mi z venkova havelky, a ještě 21. na Tomáše jsem je kupoval. (25 K kg.) Největší překvapení mi způsobilo děvče, které někdy v listopadu přineslo tašku hříbků, asi 5 kg. Z mých houbařských roků byl věru r. 1942 nejchudší! Ani vrzavky jsem nenašel! Za to jednou jsem našel lanýže, krásně mramorované, ale uvnitř i navrch růžové.

Pozn. red.: Loňský rok překvapil každého houbaře, ale nakonec musíme říci, že většinou — mile. Jaro se sice opozdilo, takže houby z konce května rostly až v červnu, ale červen měl hodně hub vlivem deštivého počasí. Pak přišla sucha, ale koncem října a listopadu rostly po deštích houby hojně.

Josef Urban:

Jak se houbařilo před 30 roky v Žehuni.

(O prof. Smotlachovi jsme v Žehuni věděli již v roce 1912.)

Mám před sebou I. díl Michaela z roku 1909. Listy sežloutlé, potrhané a na nich poznámky psané perem i tužkou. Kdo je psal? Dr. Zinner, lékař v Žehuni. Studoval ve volném čase houby v okolí Žehuně. Hned na desce je tento opis z novin:

Nár. Politika 7. června 1912 odpol.

Houby. Za příčinou mykologického výzkumu Čech je ochoten pan dr. Smotlacha, Král. Vinohrady, Slezská 66, určovati sběratelům houby, kterých po vydatných deštích všude hojně roste. Zasílány buďtež čerstvé, sušené neb v lihu (více pohromadě) vždy více exemplářů různého stáří téhož druhu. Označeny buďtež číslem a stručnou poznámkou, kdy, kde a na jaké půdě a za jakého počasí (jak dlouho po dešti) byly sbírány.

Uvnitř jest složeno několik listů poznámek, jak je pan dr. Smotlacha přednášel již tenkrát, a které si p. dr. Zinner od něho poznamenal.

Lesy okolní byly tenkrát a jsou i dnes převážně listnaté (dub, habr, lípa, bříza atd.), hospodářství lesní, pařezové, půda hlinitá, jílovitá. Lesy bohaté na houby, zvláště hřibovité, jak všeobecně známo, neb patří do polesí Chlumeckého i s blízkou Oborou. Dnes již mnoho lesů ustoupilo polím (Mirkoveček, Ohrada, Březinka) a místy nastupuje les jehličnatý. Rostou zde skoro všechny hřibovité houby: hřib královský, růžovník bronzový, přehojný jest dubový, častý jest satan atd. Kozák habrový zde roste v spoustách s kozákem březovým a křemenáky. Hojný je kozák dubový, zvaný zde máselník, pro svou žlutou barvu. Materiálu ke studiu dost.

Potřeboval-li pan doktor některou houbu, obracel se na mého strýce, který mně vysvětlil, neb ukázal obrázek, jak má houba vypadati a

já pak přinesl jednu na ukázku. Ostatní byly studovány na místě. Když se chtěl přesvědčit o správnosti svého učení, poslal houbu do Prahy některému mykologu ke kontrole. Zkoušky jedlosti se prováděly pilně, houby vařil si sám (i strýc můj tak činil), aby byla jistota, že kuchařka houby nevyměnila. Dle jeho návodu seli jsme májovky a jiné houby se zdarem i nezdarem. Díky panu Dr. Zinnerovi věděli jsme o vás, pane profesore Smotlacho, již v roce 1912.

Fr. Cink:

Něco ze života a sběru hub.

Jedenkráte nalezl jsem na lesní mýtině oranžové houbičky, bylo jich mnoho. Chci si je prohlédnouti, vytrhnu jednu a zvedám ji do výše. Ale v tom okamžiku leknutím otevřel jsem ruku a houbu upustil. Měl jsem pocit, jako bych místo houby držel nějakého živočicha, který se mi v ruce pohnul. Utrhl jsem další houbu, tu jsem již nepustil. Viděl jsem, co to bylo. Houba vypouštěla (vymršťovala) zralé výtrusy, jež v podobě jemného prášku z ní vyletovaly, jakoby je vystřelil. Utvořily na okamžik viditelnou mlhu, jako když se zapráší. Úkaz trval jen zlomek vteřiny, výtrusy se ve vzduchu rozplynuly a nebylo viděti ničeho. Byl to následek podráždění, vzniklého utrhnutím houby. Potom jsem seznal, že není třeba houbu ani vytrhovati, že stačí podráždění nožem na spodku houby, aby výtrusy vyletovaly. Byla to kustřebka oranžová, vyobrazená v ČČH, roč. VIII., str. 156, o vypouštění výtrusů mluví se v roč. X., str. 61.

Ve Veltrusích (u Kralup n/Vlt.) býval kdysi velký park u hraběcího zámku. Dnes je to rozsáhlý listnatý les. V porostu jsou zastoupeny naše listnaté stromy, hlavně duby, jasany, akáty a lípy. V létě je na houby chudý. Najde se jen pečárka ovčí a zápašná, modrák nebo hřib žlutomasý, vzácně holubinka nazelenalá, opěnka a mlženka. Zato na podzim hojně vyrostou václavky. Staré pařezy bývají jimi obsypány. V tom čase zástupy lidí chodí na houby. Je to jediná zdejší dobrá houbařská sklizeň za celý rok. Na podzim a částečně i v zimě hojně se objevují na pařezech penízovky zimní (sametonohé), ale lid jich nesbírá. Mnohokráte jsem na ně upozorňoval a sběr doporučoval, leč bez výsledku.

U Veltrus je několik malých akátových lesíků, kdež rostou mlženky. Loňského roku jsem je tam nalezl v krásném čarovném kruhu. Byl to přesný kruh, asi přes 3 m v průměru, jen na 3 místech asi na ½ m přerušený. Sebral jsem v něm 90 exemplářů.

Přišel jsem tam opět asi za týden a bylo jich v kruhu ještě 30. To bylo v lese akátovém, nacházím však je též v lesích smrkových i borových. Sbírám je asi 15 let a jsem s nimi spokojen. Hodí se k smažení, do polévky i k sušení. Letos na podzim neměl jsem v zásobě žádných sušených hub. Ale vyrostly mlženky a nasušil jsem jich dostatek. Sušené zůstanou bílé, v jídle nejsou tvrdé a podobají se sušeným hřibům. Mohu je k sušení co nejlépe doporučiti.

Výzkum důležitých skupin (řádů, podřádů, čeledí, rodů atd.) vyšších hub.

Na žádost četných čtenářů budeme uveřejňovati v každém dvojčísle ČČH důležité skupiny velkých hub pro začátečníky i pokročilé. Toto dvojčíslo věnujeme kukmákům, na příště chystáme smrže, klouzky, pečárky, muchomůrky, ryzce a j. Spolupracovníky prosíme o příspěvky k uvedeným rodům a ovšem také ke kukmákům, v nichž se bude pokračovati, až se časem provede jejich celý výzkum. Podobně s jinými rody, podrody, druhy atd. Heslo: stručně, úsporně!

Dr. Fr. Smotlacha:

Přehled kukmáků (Volvaria Fr.)

Kukmáky jsou z pravolupenatých (Eulamellatae), t. j. nejvyspělejších hub bedlovitých (Agaricineae), čirůvkovité či bedlovité v užším slova smyslu. Podle svých jemných, úsporně stavěných lupenů, jemné architektonicky velmi ušlechtilé a vyspělé stavby plodnice patří, spolu s příbuzným rodem štítovka (Pluteus), do nejvýše vyvinutých rodů hub lupenatých a po bok rovněž architektonicky vysoce vyspělých muchomůrek (Amanita), katmanek (Amanitopsis), bedel (Lepiota). Z be-

Obr. 36. *Kukmák okázalý* (Vol. speciosa var. exvolvata Sm.). Je to krásná, špinavě bílá, od slizu z dálky lesk. houba, která se objevuje po deštích na jaře, zvláště na komp., ve sklen., v zel. zahr., na hřbit. a pod. Původně vyrůstá z vajíčka, jež je tvořeno povrch. bíl. plachetkou. Vyskytnou se však formy, kde tato plach. velmi záhy se roztrhne, zůstává na spodu nohy jako malý štítek a houba vyroste pak jakoby bez ní. To se stalo také v naš. případě. Sbíráno v červnu r. 1942. — Arch. ČČH. Napsal Sm.

del je kukmákům nejvíce podobná bílá bedla stydlivá, rostoucí v létě v polích. Ta totiž má jediná z bedel lupeny ve stáří zarůžovělé. Ovšem prsténec na noze hned ukáže, že to nemůže býti kukmák. V jižní Evropě roste kukmáků příbuzný, rovněž vysoce vyspělý a s červenými výtrusy, bedlák (Annularia Schulz), jenž nemá povrchové plachetky, avšak za to závoj vnitřní a prsten. Může se vyskytnout i u nás. Mezi houbami hřibovitými připomíná kukmáky a bedláky bílý a závojnatý loupák růžovýtrusný Boletus (Bolepsis), roseosporus (Sm.) Sm., který objevil náš spolupracovník Jar. Sýkora z Č. Brodu. Vidíme i zde blízkost a paralelismus hub lupenatých a hřibovitých.

Kukmáky jsou zajímavý rod tím, že u nich není vlastně žádné barvy, když ovšem za barvy nepočítáme barvu bílou, černou a mezi nimi ovšem položenou barvu různě šedou. Rozhodně u kukmáků není barvy červené, žluté a zelené. Jen u kukmáka šedého je na noze nádech do modra a pošva hnědavá.

Když jsem začal s propagací jedlých hub v roce 1910, byly u nás pokládány kukmáky za jedovaté. „Nejnebezpečnějším" byl tehdy kukmák okázalý pro svou podobu se žampionem. Časté otravy muchomůrkou bílou (jizlivou, A. virosa Fr.), nebo zbělenou (jarní, A. verna Bull.), záměnou za žampiony byly dříve vysvětlovány sběrem kukmáku okázalého, jelikož se soudilo, že je žampionu nejpodobnější a proto s ním nejsnáze zaměnitelný.

Poněvadž jsem přišel již v letech 1910—13 na pravého viníka, podařilo se mi osvobodit jak kukmák okázalý, tak později celý rod kukmáků, který, jak jsem se přesvědčil postupně zkouškami, je opravdu celý jedlý, třebas ne stejné jakosti. Kukmáky jsou houby velmi různé velikosti, měkce a jemně stavěné. Největší jest kukmák okázalý (plodnice až 15 cm vys., kl. až 12 cm šir.). Kukmák nejmenší je někdy jen ½ cm šir. a vys. V mládí jsou kryty jemnou volnou blanou, která při růstu nohy a klobouku se protrhává, zůstávajíc na spodu třeně jakoby pošva, různě cípatá. Vnitřního závoje a prstence na noze není. Tím se podobají větší, bílé kukmáky (zvláště kukmák okázalý) bílým katmankám čili pošvatkám, jež jsou rodem kukmákům nejpříbuznějším. Lupeny široké, břichaté, u třeně volné (jako Pluteus, Lepiota, Amanita, Amanitopsis). Na ploše i na ostří lupenů jsou cystidy. Výtrusy jsou elipsoidní. Prach výtrusný masově červený, barví ve stáří lupeny červeně. U nás sbíral jsem dosud 12 ze 14 druhů. Opravdu biologickou zvláštností je kukmák příživný, žijící na plodnicích mlženky. Jak jen se mohl kukmák dostati k parasitismu na jiné, zcela odlišné houbě? Je to stejně zajímavý a nevysvětlitelný zjev, jako parasitismus hřibu (poddoubníku) příživného na petřeci obecném.

Kukmáky jsou, až na k. příživný, houby hniložijné. Podle substrátu, kde rostou, můžeme sestaviti i jejich přehled, který ovšem bude potřebovati doplňků a oprav. Proto prosíme čtenáře ČČH, aby nám sdělili podrobně každý nález kukmáka a vedle jeho popisu poslali nám jej čerstvý nebo usušený. Zásilky jejich budou míti velký význam pro výzkum hub a uvedeme je v ČČH.

A) *Kukmáky bílé nebo bělavé, bílým katmankám nebo bedlám podobné.*

a) Na zemi na kompostech, v polích, v zel. zahradách:

1. *Kukmák okázalý* (Volvaria speciosa Fr.), statný až 15 cm vys., kl. až 12 cm. Hladký, slizký, v mládí bílý, později šedobělavý, uprostřed tmavší. Třeň nahoru se zužující. Lupeny zprvu bílé, později od výtrusů masově červené. Pošva podrůstá na spodu celou nohu, jsouc připojena na jejím středu ze spodu. Někdy bývá malá, sotva patrná, štítku, z něhož plodnice vyrůstá, se podobající. To může býti někdy výjimečně i u ostatních druhů. Pak se může zdát, že houba je bez plachetky. Ta ostatně někdy je připojená, nebo i přischlá k noze, tak, že je sotva patrná.

b) Na trávnících, u cest, na mezích. Na př. též v pražských parcích a v okolí Prahy v létě po deštích:

2. *Kukmák nejmenší* čili maličký (V. pusilla Pers.). Bílá, úhledná, jemná houbička s klob. hedv., trochu slizkým, ½—1½ cm šir., deštníkovitým, se širokou pošvou na spodu nohy.

3. *Kukmák pýřitý* (V. plumulosa Lasch.). Vše jako před., jen kl. 3—4 cm hladký a uprostřed našedlý.

c) Ve stinných dřevinách:

4. *Kukmák střední* (V. media Fl. D.) v podstatě jako oba předešlí. Kl. 3—5 cm šir.

d) Na hnijícím jehličí:

5. *Kukmák jehličný* (V. hypopithys Fr.) je čistě bílý, hedvábně obrvený, kuželovitý. Zcela dobrý.

e) Na starých hnijících ořechách (hlavně), kaštanech, topolech a p. po deštích od května.

6. *Kukmák vlnatý* či bělostný (bělovlný), V. bombycina Schff.), celý

krásně bílý, kl. 5—10—15 cm šir., hedv. vláknitý, jakoby hedvábím povlečený.

f) Na klob. starých mlženek parasituje (sbíral jsem v Praze).

7. *Kukmák parasitický* (V. Loveiana Bk.)

B) *Kukmáky šedé neb černé.*

a) Na kompostech, zahradách, u cest, na dvorcích, někdy i ve sklenících:

8. *Kukmák rýhovaný* (V. gloiocephala Cand.)

Obr. 37. *Kukmák vlnatý* či *bělostný, bělovlnný* (V. bombycina Schff.) je rovněž krásná houba, která nás od června do podzimu může překvapit po deštích na star. kmenech, zvl. ořechů, avšak také kaštanů, topolů a p. Je pěkně celá bílá, s klob. hedv. plstnatým. Lup. bělavé, později od výtrusů mas. červené. Sbíral Kudrna. — Foto Vaněk. Arch. ČČH. Napsal Sm.

9. *Kukmák modronohý* (V. grisea Qu.), celý šedý. Kl. 2—3 cm široký. Lupeny šedočervené, kadeřavé. Třeň šedomodrý s trojlaločnou hnědavou, obrvenou pošvou.

10. *Kukmák Taylorův* (V. Taylori Bk.) Kl. šedý, 2—3 cm šir., slabě na okraji rýhovaný, suchý. Třeň bílý, pochva vně černá.

b) U cest i lesních:

11. *Kukmák černavý* (V. volvacea Bull.) Kl. černavě vláknitý, 4—7 cm šir., deštníkovitý, slizký, třeň bělavý.

12. *Kukmák zmijový* (V. viperrina Fr.) Kl. popelavě šedý, 3—5 cm šir., hladký, lysý, slizký, trvale kuželovitý, štíhlý.

c) V lesích bukových a listnatých vůbec:

13. *Kukmák bělonohý* (V. rhodomelas Lasch.) Kl. šedý, 3—8 cm šir., deštníkovitý, slizký, třeň bílý.

d) V lesích jehličnatých v mechu:

14. *Kukmák myší* (V. murinella Q.) Kl. 2—4 cm šir., šedý, jemně plstnatý.

Pozn.: Některé druhy ze skupiny B (na př. i 11.) mívají někdy celou plodnici bělavou, takže bychom je mohli hledati ve skupině A. Stejně jako zase druh 1. a 3. ve skupině B. K. bělonohý (13.) nazývá se někde i „našedlý". Avšak našedlé nebo šedé jsou i druhy 3. a 9.—14.

Velikost plodnice jest větší u druhů: 1., 6., 8., 11. a 13.; střední u: 4., 7. a 12.; malá u: 3., 9., 10. a 14.; nejmenší u: 2. a 5. *Hojnější jsou druhy:* 1., 2., 6., 8. a 11. Jen sem tam rostou 4., 7., 10., 12. a 14. Vzácné: 3., 5., 9. a 13.

Jindřich Zahradník:

Kukmák vlnatý.

R. 1942 v srpnu jsem za dojíždění do kursu jednou rozbalil svůj oběd v zahradě restaurace „Na Havlíčku" v Kutné Hoře. Stromy poskytovaly příjemný stín. Pojednou zcela neobvyklý, nečekaný zjev upoutal moji pozornost.

Nízko při zemi na vyhnilém pni vlašského ořechu, uprostřed střízlivé šedi, svítila bělostí statná houba. Bělostná hlava pronikala potrhanou pochvou. Střed města, plno lidí, skoro neuvěřitelné! Ani při bližší prohlídce jsem ji nemohl určit, tento rod ani druh jsem dosud nikdy nenašel. Připomínala trochu hadovku. Druhého dne se však situace změnila. Houba dorostla a podobala se žampionu, až ovšem na pochvu. Macků, Českého houbaře měl jsem již s sebou, pomocí zrcátka jsem zjistil, že pod kloboukem jsou růžové lístky a byl jsem rázem „doma". Kukmák! Bližší určení bylo již snadné. Kukmák bělostný (Macků), vlnatý (Smotlacha), nebo bělovlnný (Velenovský), Volvaria bombycina, Schff. Počalo první moje seznámení s rodem u nás vzácným.

Dospělý kukmák vlnatý má plodnici masitou, šťavnatou, bílou, v mládí v plachetce zahalenou; na spodku třeně je mohutná, cípatá nebo laločnatá pochva. Závoj chybí. Klobouk na počátku zvonovitý, později rozprostřený, 10—20 cm široký, bělostný, jemně plstnatý, až šupinatý, hedvábitě lesklý, měkce masitý, bez závoje. Lupeny široké, husté, volné, bělavé, později růžové, až masově červené. Třeň až 15 cm dlouhý, plný, hladký, bílý, bez prstenu, s dokonalou pochvou. Dužina bílá, šťavnatá, chutná i za syrova, aromatická.

Pro značnou podobnost záměna s pečárkou či žampionem obecným možná. Pečárka má však na třeni prsten, ale nemá pochvu.

Vzrůst, zde panem hotelierem dobře pozorovaný, je velmi zajímavý. Bělavá kulička, s počátku nepatrná, roste, pak se prodlužuje, později pochva praskne a vylízá bílá, hedvábná hlavička. Vzrůst je velmi rychlý. Jeden host pozoroval se zájmem celé odpoledne, jak plachetka praská a houba roste, zřetelně mění tvar a mohutní.

Kukmák bělostný je i v dospělosti krásná a velmi zajímavá statná houba. Vyrůstá na tomto místě na kmeni starého, vyhnilého ořechu až do výše 3 m. Dle udání pana hoteliera, roste tam již 2 roky, od jara do podzimu s výjimkou velkých hork, vždy ve větším počtu, celkem asi 15 kusů. Za velmi teplého počasí vajíčko zvodovatí a shnije.

Pan hotelier Zítko, který je vyučeným kuchařem, si na této houbě jako na atrakci své restaurační zahrady velmi zakládá a poslal ji před časem dle jeho udání do Výzkumného ústavu do Prahy, kde bylo určeno, že je jedlá a od té doby ji upravuje k jídlu pro sebe i pro hosty a velmi ji chválí. Smažený řízek je velmi šťavnatý a aromatický, houbová omáčka je jako z hříbků nebo žampionů, velmi chutná, silně houbově vonná.

Jedinečné pohodlí! Řízky rostou na stromě přímo v restaurační zahradě. Host jen „chvilku" počká, až mu řízek doroste a má jej zaručeně čerstvý.

Dr. Robert Vávra:

Kukmák vlnatý v Šárce.

Dne 21. června 1942 našel jsem v Šárce u Prahy na starém, polozmrzlém ořechu ve výši asi 1.5 m statnou měkkou houbu, kterou jsem na první pohled pokládal za štítovku jelení, při bedlivějším ohledání však jsem seznal, že jest to kukmák vlnatý, Volvaria bombycina. Houba byla měkké podstaty, klobouk měla světle žlutohnědý v průměru 9 cm, vlnatými šupinkami pokrytý, lupeny měla slabě masově červené, třeň dosti silný, více než 1 cm v průměru, ohnutý, pochva nebyla patrna, patrně se strhla při vyndavání houby z dutiny stromu. Na témže místě našel jsem tutéž houbu i 11. října. Měla plodnici o průměru asi 10 cm a mimoto nalezl jsem na témže stromě ještě několik plodnic menších. Kukmák vlnatý vyskytuje se dosti řídce, v Šárce jsem ji dosud neviděl.

Pozn. red.: *Kukmáka vlnatého* znám od mládí, tedy již přes 45 let. Vždy mne překvapoval svou krásnou hedvábnou bělostí a leskem. Teprve stářím žlutne až hnědne, jak to viděl dr. Vávra. Rostl nám na starém ořechu u stodoly. Každoročně v létě po deštích, právě když jsme mlátili, jsem jej tam v několika kusech nalezl. Rostl z vykotlaného kmene nahoře u koruny, kde bylo plno plev z obilí. Tehdy jsem jej pokládal za houbu podobnou žampionu, ovšem neměl jsem k němu důvěry. Byl totiž zřejmě jemnější, světlejší, plstnatější, jakoby hedvábný, bez límce a žampionové vůně. Kukmák vlnatý roste roztroušeně všude v Čechách a na Moravě od května do listopadu, zvláště ovšem v srpnu a září na starých stromech, a to především na ořechách, méně na kaštanech, topolech a vrbách. Někdy se nalezne i na kmenech poražených. Sbírám jej téměř každoročně, a to i v pražských parcích, a každoročně přichází do mé poradny i na moje výstavy. Jest jedlý, jak jsem se přesvědčil o tom dávno zkouškami a proto jej dávno doporučuji ke sběru. Na svých výstavách jej vedu od r. 1910 pod jménem kukmák vlnatý. Později jsem se přesvědčil, že i ostatní kukmáky jsou jedlé. Zvláště to platí o kukmáku okázalém, který vlivem literatury a to i domácí (Bezděk) platil za smrtelně jedovatý. Jakmile jsem se však přesvědčil, že podezření na něho padlo ze smrtelně jedovaté muchomůrky bílé nebo zbělené (A. virosa Fr., verna Bull.), která byla sebrána omylem na místo jedlých žampionů, měl jsem hned pochybnosti o jeho jedovatosti a podrobil jsem kukmák okázalý ihned zkoušce, která samozřejmě dopadla velmi příznivě, prostě jsem zjistil, že kukmák okázalý stejně jako vlnatý a později i ostatní kukmáky jsou houby jedlé, ba namnoze i chutné.

Náš spolupracovník našel kukmák vlnatý 7. VIII. 1942 v zámeckém parku v Krusku u Ml. Boleslavi na schnoucím kaštanu. Ani jej neutrhl, jak mu imponoval svou bělostnou krásou; přinesl nám jeho fotografii, pořízenou drem Jaroslavem Štembergem. Smotlacha.

Ing. Zdeněk Schaefer:

Některé vzácnější ryzce ze severovýchodních Čech.

L. obscuratus (Lasch) Fr. = L. cyathulus Velenovský (Č. H. p. 161) = L. obnubilus Velenovský (Č. H. p. 172), je malý ryzec v barvě i vzhledu hodně měnlivý; poněvadž je při tom dosti řídkým zjevem, nedovolujícím tak hned srovnání v čerstvém stavu, je snadno vysvětlitelné, že je v literatuře hodně popleten. Friesovy druhy L. tabidus a obnubilus patří témuž druhu. Velenovský jej uvádí nepochybně ještě jako L. rugosus (Č. H. p. 162). Roste v jehličnatých lesích, na místech pomíšených listnatými stromy, zvl. olšemi, zřídka roste i na pařezech. Starkoč, Žamberk, Těchlovice, Nový Hradec Králové (na pařezu), na Dehetníku a j.

L. helvus Fr., forma pařezová byla nalezena v Těchlovických lesích na Nechanicku dne 29. VIII. 1942 v trsu několika plodnic. Makro a mikroskopicky shodná s typem, jen klobouky byly nepravidelně eliptické až jazykovité, třeně silně excentrické až úplně postranní, velmi krátké. Velká sucha vyhnala tento ryzec na pařez, v němž nalezla více vláhy než na zemi.

Pařezové formy obvykle na zemi rostoucích ryzců nejsou velkou vzácností. Vlastnostmi se neliší od typů, neb jen zcela málo, což nasvědčuje tomu, že nejde o skutečné parasity, nýbrž jen náhodně tak vyrostlé druhy. Nelze je proto určovati jako samostatné druhy. Kromě obou již uvedených příkladů objevují se pařezové formy také u L. subdulcis, quietus, camphoratus (Rickenův L. obnubilus) a j., vzácně i u druhů z Friesovy sekce Piperites.

L. cyathula Fr. (sensu W. Neuhoff) = L. odoratus Velenovský (Č. H. p. 168), ne cyathulus Velenovský nebo Veselý, je druh příbuzný L. glyciosmus a má také podobnou vůni když usychá. Velenovského L. odoratus je pravděpodobně popsán z vlhkého období; za normálních podmínek je více do šeda a fialova zbarven než uvádí Velenovský. Objevuje se při lesních cestách lemovaných břízami, v některých obdobích častěji, v jiných je vzácný. Těchlovice, Chvojenec.

L. resimus Fr. (Velenovský Č. H. p. 158, Smotlacha ČČH, XIV, 1934 p. 5) je velký, bílý ryzec, blízce příbuzný L. controversus, s lupeny později růžovými, lišící se od něho hlavně žloutnutím mléka. Nacházím jej v září a říjnu každoročně na Žernově u Holic v příkopě silnice, pod osikou. Prof. Smotlacha jej nachází v severovýchodních Čechách na Zámečku. Jmenovaným Žernovským nálezem potvrzuji Smotlachovo pozorování, že L. resimus je druh vázaný na osiku.

Prosím o zásilky řídčejí přicházejících druhů ryzců k určení na adresu: Ing. Zdeněk Schaefer, Hradec Králové, Nerudova 6/716. Zasílejte houby pokud možno čerstvé a uveďte naleziště, blízkost stromů a pod., po případě i chuť za syrova. Popisy netřeba uváděti. Pouze druhy, které by pravděpodobně nesnesly dopravu, prosím, zašlete celé vysušené a uveďte pak jejich popis za čerstva.

Dr. Fr. Smotlacha:

Houby Čech a Moravy.

(Psáno 1940.)
(Pokračování.)

Přestože houby Čech a Moravy jsou celkem společné ostatní Evropě mír. a stud. pásu (kde je ovšem hub méně) a všeobecně vzato i mírn. a stud. pásu celé sev. polokoule, přece jen jsou tu v podrobnostech odlišnosti, z nichž si všimněme dnes prakticky nejdůležitějších:

1. *Houby v zemích teplejších a studenějších (severnějších a jižnějších), než jsou naše, mají, pokud se týče růstu, také jiný kalendář.* Upozornili jsme již na much. sbělenou, též „jarní" zvanou (Am. verna Bul.), že poslední označení platí jen pro Francii a Italii, kde roste již v jarních měsících, kdežto u nás vyrůstá až v létě. A to platí také o jiných houbách. Naše houby jarní rostou na severu často až v létě. Na vys. severu spojují se v krátkém létě naše houby jarní, letní i podzimní, pokud zde ovšem rostou. Obráceně je to v zemích teplých na jihu, kde za krátké deštivé zimy rostou naše houby letní, podzimní i jarní často rovněž současně. Tak na př. v piniovém háji u Bresčie (přístav a výletní místo Říma), marně jsem se shánět v polovině září 1927 po nějakých houbách. Rostou tam hojně, ale pozdě na podzim a v zimě, kdy tam prší. Pak tam nalezneme naše klouzky, ryzce, holubinky, plžatky atd.

2. *Naše houby středoevropské, jak čistě hniložijné a parasitické, tak symbiotické, nalezneme v subtropech a tropech* (na př. i v Asii

a v sev. Africe), nikoliv však v údolích a rovinách, nýbrž na horách v různých pásech podnebných a rostlinných, jež odpovídají těmto pásmům na sev. polokouli a u nás. To platí o houbách rostoucích v již. Alpách, na Balkáně, v již. Kavkaze, v Pyrenejích, avšak též v horách asijských a afrických.

3. *Houby symbiotické jdou za svými stromy i vysoko na sever a na hory.* To platí na př. o koz. březovém a ryz. kravském, které všude sledují břízu, stejně jako borovice obecnou následuje zase kl. obecný (B. luteus L.). Houby jdou prostě všude, kam jdou jejich stromy. Hř. obecný (B. bulbosus Sch.) jde všude, kam jde smrk, dub a lípa, a to platí také o ostatních. Náš kovář na př. roste ve smrčinách nejen u nás, nýbrž i na horách v M. Asii.

4. Na zvláštnosti hřibných symbiontů našeho modřínu u nás a v již. Evropě jsem již upozornil. Tam rostou závojnaté loupáky tridentský (B. Tridentinus Bres.) a Bresadolův (B. Bresadolae Q.) přehojně, kdežto u nás jsou velkou zvláštností. Naopak jest to zase s B. elegans Sch. a B. flavus With.

5. *Hub plně plachetkatých a rozměrů plachetek v subtropech a tropech přibývá.* (Dokončení příště.)

Dr. Fr. Smotlacha:

Úryvky o houbách z dopisů mi určených a krátká sdělení o sběru hub.

Límcovka černovýtrusná je vlastně houbou červnovou, neboť v tomto měsíci nejčastěji se objevuje. Samozřejmě, že po dešti. Je to svým způsobem života velmi zajímavá hubka, která připomíná na jedné straně šupinovky ranou a tuhou, na druhé límcovku zdobenou. Se všemi těmito houbami může se snadno zaměniti. Všechny jsou jedlé! Roste jednotlivě. V mládí je překrásně bílá, pak trochu žloutne. Byla poslána v pol. června z mnoha stran do poradny na př. p. Hášou a prof. Trázníkem z Olomouce. Rovněž do poradny byla přinesena (na př. p. V. Borovičkou z Michle) mnohokrát. Na mé pokusné zahradě na Zámečku nalezl jsem ji 14. VI. na mnoha místech.

Šupinovka šupinatá roste r. 1943 i v polovině června všude. Tak byla zaslána nebo donesena 15. VI. V. Čvančarou z Kostelce n. Čer. Lesy., V. Borovičkou z Michle, p. Hájkem z Čelakovic, pí. Vymazalovou z Kyjova, ing. Galodou z Brna atd.

Houby na Rakovníku na podzim r. 1942. Po touženě očekávaných deštích koncem října, objevily se tu hlavně drobné houby podeštné, z větších klouzek kravský, hřib dutonohý, hol. křehká, sliznatka slizká a much. červená. Řídce rostl hřib hnědý, kozák březový, kozí pysk, kl. ovčí a žlutohnědý (luteus), čir. nahá, václavka, much. citronová, z holubinek brunátná, vlahomilná, ametystová a j. Dále rostla třep. svazčitá, lakovka růžová. Vzácného slizáka růžového jsem našel jen několik jedinců a to někdy v hejnu klouzků kravských. V jednom případě se dokonce objímaly. Tím se potvrzuje upozornění v Smotlachově „Přehledu hub" o úzkém spojení obou těchto hub. Drobné klouzky kravské, naložené v octě, jsou chutné jako ryzce. Při mém sběru ryzců kravských se místní houbařští fanoušková usmívali, při sběru čirůvky nahé byl jsem docela ustrašeně a vážně varován, abych tu prašivku nesbíral.

J. Stříbrský.

Pozn. red.: P. kol. Stříbrský jest zástupcem ČČH (Ústavu mykologického) a ČMS na Rakovnicku, jehož výzkum hub vzal si na starost.

Úryvek z dopisu vrch. správce nemocnice v Č. Brodě v. v., p. Jar. Sýkory, kde mi psal o mých výstavách houb. v Č. Brodě r. 1910 a r. 1912:

O vaší výstavě z r. 1912 bylo podrobně referováno v Naš. Hlasech z 12. X. 1912. Pro zajímavost opisuji začátek referátu:

„Minulá neděle 6. X. 1912 přivábila značný počet milovníků hub do českobrodské tělocvičny, kde pod patronací okresního výboru kroužek hubomilů uspořádal výstavku hub a přednášku. V posledních dvou dnech sebrány na rychlo houby v Dolánkách, na Kostelecku, v Kersku a ve Fidrholci. V Dolánkách a ve Fidrholci hubaři pp. Stárek a Trpálek. V pozdní době sebráno přes 200 druhů a uspořádání provedl p. prof. dr. Smotlacha s pomocí našeho kroužku, zvláště p. správce Sýkory a paní Smotlachové, nadšené pomocnice svého chotě. Dík náleží okresnímu výboru, že má porozumění pro tak důležitou věc."

Následoval pak podrobný, pravděpodobně Vámi psaný referát o rozvrhu výstavy, vystavených druzích atd. Ku konci je uveden stručný obsah přednášky. Jaroslav Sýkora.

Pozn.: R. 1910 konal jsem v Č. Brodě herní kurs pro učitelstvo, vedený insp. Klenkou. Při tom jsem účastníkům kursu herného uspořádal i kurs houbařský a výstavku. To podnítilo českobrodské přátele hub k uspořádání mého kursu s výstavou.

Penízovky šiškové vydrží i mrazy. (17. IV. 1943.) Děkuji za zprávu ohledně penízovek šiškových. Rostou stále ve smrkovém porostu. Vydržely i skoro týdenní slabší mrazy, kdy bylo trvale nachumeleno 3—5 cm sněhu. Frant. Musil.

Čirůvka jarní. Na travnaté lesní pěšině nedaleko Ústí n. Orl. sbíral jsem 16. IV. 1943 celé hejno jarních čirůvek (Tr. vernale Matoušek-Smotlacha), které posílám do ústřední poradny Č. myk. spol. Hloženku sbíral jsem 18. V. 1943 pod hlohy na kraji lesa nedaleko našeho města. Fr. Trojna.

Pozn.: Čirůvku jarní znám již z mladých let a název jarní dávám jí již od let 1908—11. Je tmavá, vyšší, s hrbolem na klobouku. Oranžová reakce mnohdy schází úplně nebo je nepatrná.

Penízovka sametonohá v octě. Naložila jsem v zimě pen. sametonohou do octa a zjistila jsem, že má příchuť rybinou, jak se o tom zmiňuje pan dr. Robert Vávra v roč. 1941 č. 9—10. Napadlo mne, rozsekat ji do bramborového salátu, kde je ta příchuť na místě a opravdu se salát tím zlepšil, takže na podzim si v nich udělám zásobu na salát. Irena Sokolová.

Pozn.: Pí. Sokolová patří mezi časově první spolupracovníky ČČH.

Obrovský ucháč velikosti lidské hlavy krásné cihlově červené barvy sbíral jsem asi přes 3—4 roky v lesích Karlštejnských v řídkém lesním podrostu po dvakráte koncem dubna a to na t. zv. Liščí skále (Požáry), jež jsem přinesl i do přednášky. Jednou jste jej dal i fotografovati. Dr. Oktávec.

Pozn.: P. dr. Oktávec jest z prvních, nejlepších a nejstarších pražských mykologů v čele, který od předválečných mých začátků a pozdějších začátků ČMS nevynechal žádnou mou vycházku, přednášku, výstavu.

Satan. Žádáte, aby byl hlášen výskyt hřibu satana. K tomu sděluji (2. VIII. 1942), že v tomto týdnu bylo mi dodáno od sběrače hub ze Staré Hlíny u Třeboně asi 8 pěkných exemplářů hřiba satana. Současně přinesl také dva pěkné hřiby hořké. Karel Pták.

Pozn.: V jižních Čechách máme řadu dobrých spolupracovníků (jedním z nich je i p. K. Pták) a další hledáme.

Zvonovka jarní v některé své formě způsobuje průjmy. Na vycházce dne 12. IV. 1942, našel jsem jako první houbařský pozdrav jara, houbu. Hubka rostla na jižním svahu, v sotva rašící trávě v pruhu a zcela vzácně, neb jsem se s ní dosud jinde nesetkal.

Hubka měla kloboučky za vlhka hnědošedé až černé, zvonovité, 3—4 cm široké, vláseníté, ve stáří světlejší, zprohýbané a rýhované. Lupeny šedé s nádechem růžové, volné, od plodnice k okraji klobouku mezilupeny. Třeň asi 5 cm dlouhý, zploštělý, jakoby ze dvou dílů

srostlý, dutý, třepivý, barvy jako klobouk a u kořene bíle ojínělý. Výtrusy růžové, vůně a chuť příjemná.

Zjistil jsem ji jako zvonovku jarní nebo pastvištní. Houbu jsem si dvakráte, vždy asi deset kusů, upravil a snědl. Asi 24 až 30 hodin po jídle se dostavil dosti silný průjem, který trval vždy asi 24 hodin. Proto před touto houbou varuji a prosím o potvrzení, aneb vyvrácení mého zjištění. Jar. Šárka.

Pozn. red.: Děkujeme našemu spolupracovníkovi o cenné sdělení, které jsme letos chtěli doplnit novými zkušenostmi.

Sběr 1. V. 1943. Sděluji, že jsem 1. V. t. r. našel u Stéblové 3 pěkné pýchavky dlabané. Tak časný nález této houby mne překvapil. Měl jsem za to, že pýchavka je vyloženě letní houba. Nález byl učiněn mimo les v mělkém příkopu. V květnu jsem již také nalezl kozáka habrového, křemenáče březového a hříbky májové. Vše u Stéblové. Houby, které posílám dnes k určení, jsem našel v Dubině v Pardubicích 6. V. 1943. Vojtěch Vodňanský.

Pozn r.: Zaslaná houba je šup. ranná, které náš spolupracovník zaslal plnou krabici. Pýchavky dlabané na 1. května jsou zvláštností a takovou, jakou asi hříbky májové (boráčky). Po deštích v květnu za chladnějšího počasí vyrostou někdy na svých stanovištích, t. j. na lukách, mezích, stráních i pýchavky dlabané. Každoročně v květnu nebo v červnu dojdou do naší poradny alespoň v jednom případě. Ovšem hlavní počet pýchavek vyroste až na sklonku léta. Žádáme spolupracovníka o sdělení (popis), o jakou formu pýchavky dlabané tu jde. Smotlacha.

Satan otravuje i sušený. Úředník J. P. sbíral v době hlavních školních prázdnin v lesích na Chlumecku houby. Ze známosti doprovázeli jej 2 chlapci z místní obce, jeden 12ti a druhý 14tiletý. Protože bylo hub málo (jako už po 2 roky je pravidlem), sbírali i větší houby a celkem obyčejné druhy. Doma drobnější houby usmažili a s chutí snědli, aniž by byli pocítili nějaké těžkosti, větší houby pokrájeli a usušili. O vánočních svátcích upravila úředníkova manželka ze sušených hub houbovec. Byl velmi chutný a nápadně voněl. V noci dostavily se postupně u všech členů rodiny prudké bolesti, které doslovně rvaly útroby a po několik hodin trvale nutily k dávení. Projímací prostředky, horká černá káva a studené obklady na hlavu zmírnily bolesti, později pak lékařem předepsané léky utišily je úplně. — Odbornou prohlídkou se zjistilo, že v sušených houbách nacházel se v menším množství hřib „satan". Při sbírání dostal se nějakým způsobem, snad od chlapců, kteří se velmi horlivě starali o dobrý výsledek sběru, mezi ostatní houby, načež při čištění a krájení byl přehlédnut. J. Průša.

Šupinovka ranná. Nalezena dne 16. V. 1943 v příkopě vozové lesní cesty v píseckých lesích. Dr. Jan Hanzal.

Penízovka hustolistá vyrostla po deštích na začátku června 1943 všude v listnatých lesích. Do poradny ČČH byla donesena a poslána několikráte denně. Na př. u Malé Chuchle sbíral ji náš čtenář Fran. Jiříček, který ji bere jakožto „špičku" k jídlu.

Stálou školní výstavku hub, určenou i pro veřejnost, zařídil r. 1942 spolupracovník ČČH a ČMS J. Šmíd, odb. uč. v Polešovicích u Uh. Hradiště. Seskupil také kolem sebe řadu sběratelů hub a odběratelů ČČH. Podniká vycházky do lesa, čímž získává houby do výstavky.

Houby poslané do poradny 8. VI. 1943 z Olomouce. 1. *Penízovka sametonohá,* nalezená dnes dole na kmeni kaštanu, nezdá se mi ani možné, že by to byla ona, vždyť se všude uvádí, že je to houba zimní. 2. Z lesa: *choroš zimní?* 3—5. Vše jedno a totéž nalezeno na různých místech u pařezů u kmene akátu atd. Třepenitka přívěskatá? Josef Eberle.

Odpověď: Ano. Opravdu *pen. sametonohá* a opravdu zimní. Ona totiž je to houba podeštná, studených (zimních) dvou třetin roku a roste i v běžných letech od září do května, ovšem jen tehdy, je-li v létě počasí chladné a v zimě zase počasí mírné. Její objev v červnu 1943 jest jen dokladem toho, že začátek června t. r. jest mimořádně chladný, že jej pen. sametonohá počítá aspoň místy (Olomouc) mezi měsíce ještě chladné. Totéž platí o houbě druhé, jímž je opravdu choroš zimní. Třetí houba jest jedlý hník třpytivý, který došel do poradny úplně rozteklý. Třep. přívěskatá (a mimo to i průsvitná) velice se mu za vlhka, když je nasáklá vodou, podobá. Ta by dopravu dobře snesla, neboť se nerozpíká.

*

P. kol. Eberle roste ve vynikajícího znalce hub tím způsobem, že zasílá do naší poradny za účelem výzkumu a přezkoušení každodenně sbírané houby a tím, že prostudoval úplně všechny roč. ČČH a jeho knihovnu. Děkujeme mu za zásilky. ČČH a výzkum hub tím mnoho získává. Podotýkáme, že jen tak stali se vynikajícími znalci našich hub také jiní naši spolupracovníci, kteří svého času po řadu let z venkova houby nám do poradny posílali, nebo ještě posílají, na př. vl. r. Sak, Háše Josef, Holub Otto, Kolařík Fr., Krejčí Spyt., PhMr. Kselík, Matoušek Fr., dr. Páv, rada Steinhrenner, kol. Stříbrský, Schmidt H., prof. Trázník, ř. šk. Trojna, atd., atd. Všichni pomohli ČČH, výzkumu hub u nás a ovšem i sobě. Stali se skutečnými a vynikajícími znalci hub. Venkovští naši mykologové mají to mnohem horší nežli pražští, kteří mohou na moje pondělní přednášky a hlavně na moje výstavy, kde za více než 30 let byly ukázány většinou mnohokrát nejen všechny naše důležitější houby (1500 druhů!), nýbrž i mnoho hub dalších a dalších.

Část vzpomínková.

Vzpomínáme dnes četných našich přátel, spolupracovníků, odběratelů, čtenářů ČČH a členů ČMS, kteří v posledním roce zemřeli a prosíme jejich přátele a pozůstalé, aby nám poslali, pokud tak neučinili, oznámení o tom, abychom mohli jména jejich sdělit v ČČH. Počítejte také s tím, že mnoho oznámení patrně nedošlo, pošlete je proto ještě jednou přímo na adresu: Smotlacha, Praha III., Karmelitská 14. My se dnes dovídáme o úmrtí našich přátel jen nepřímo, když totiž přichází zpět časopis, korespondence a pod.

Z pražských přátel želíme úmrtí našeho spolupracovníka p. J. Kühna (nar. 1879, zemř. 1. V. 1943). Zúčastnil se našich přednášek, výstav, vycházek a donášel houby do poradny již od začátku naší činnosti.

Největší ztráty utrpěla česká obec houbařská úmrtím nejstaršího z čes. mykologů, říd. učitele Františka Tyttla, který zemřel začátkem června 1943 ve stáří 86 let. Pocházel z Dobřívu a věnoval plně půl století studiu a malbě hub. Zanechává po sobě ve skříních a bednách na 2.600 vyobrazení všech důležitých našich hub, pořízených jednak malbou, jednak kresbou. Časopis č. houbařů byl s ním od začátku v dobrém spojení a přinesl od něho mnoho pěkných vyobrazení (kreseb), doprovázených články plzeňského mykologa Fremla, který stejně jako rovněž zesnulý Harant, byli velmi pilnými spolupracovníky ČČH a přáteli Tyttlovými. Smotlachův mykologický ústav ocenil hodnotu maleb Tyttlových nejlépe tím, že již r. 1919 hodlal vydati 1000 nejlepších jeho vyobrazení (měl jich tehdy hotovo jen 1400) v atlase ve třech světových řečech a česky. Nakladatelem měl býti Kočí, který nabídl autorovi-malíři na tu dobu krásné obnosy. Nabídka, která zprvu

byla uvítána, byla později odmítnuta. O tom však jindy. A tak se dnes již zvěčnělý, plzeňský mykolog, vysoce vzdělaný, avšak skromný a tichý, uveřejnění své práce nedočkal. Bylo mu učiněno mnoho chvály, ale nikdo mu nepomohl. Čtenáři ČČH jej znají a nezapomenou na něho nikdy. Smotlacha.

Část pěstitelská.

Děkuji tímto přečetným odběratelům a čtenářům ČČH a členům ČMS, kteří se mnou spolupracují v odboru vědeckém, výzkumném, pěstitelském a ochranném, a kteří na všech místech, kde jim jen možno, propagují myšlenky a práci našeho biolog. a mykolog. ústavu; zejména také ochranu čmeláků, nové způsoby pěstování ovocných stromů, ochranu a výzkum starých ovocných stromů, pěstování hub. Také těm děkuji, kteří mi přispěli a přispívají k doplnění mé reservace staroč. ovocných stromů na Zámečku u Hradce Králové. Je to zejména naše učitelstvo, které se samozřejmě neomezuje ve znalosti přírody jen na houby, ale zabývá se i studiem a pěstěním přírody vůbec. Namátkou jen uvádím ze starých pracovníků houbařských na př. kolegy: V. Voráčka, Fr. Kolaříka atd., kteří mi již i v fromologii přispěli. Prosím o to i všechny ostatní. Smotlacha.

Ludvík Těmín:

Pěstování žampionů.

Jako praktický pěstitel podávám ve svém článku hlavní rysy a základy pěstění žampionů všem těm, kteří se o tento obor zajímají a budou zajímati.

Úplně dokonalý popis zařízení pěstírny a způsobu práce vyžadoval značného tiskového nákladu, podotýkám však, že jako v každé výrobě, tak i v této poznatky získané několikaletou praxí teprve umožňují zdárnou práci. Jest spousta maličkostí, zdánlivě nepatrných, ať ve složení živných půd, krycích písků, v klimatických poměrech a ty bezprostředně ovlivňují výši sklizně, nebo i její zdar.

Kultura žampionů uměle pěstovaných jest vybírána z nejušlechtilejších druhů. Výběr děje se z hlediska kvality, váhy jednotlivých plodnic, jejich barvy a též podle klimatických poměrů v pěstírně. Koloběh života žampionů jest obdobný jako u všech vyšších druhů hub. Výtrusy ze zdravých silných plodnic se zachycují, přenášejí se do sterilních živných půd, kde vypouštějí kořínky, takže vymezený prostor živné půdy jest za určitý čas protkán sítí podhoubí. Následuje pak přesazení do širší živné půdy, další růst podhoubí, opět do určitého času. Takto vyzrálé podhoubí v živém stavu používá pěstitel k osázení záhonů v pěstírně, nebo je sušením konservuje pro pozdější potřebu.

Výdělečný pěstitel, aby dosáhl vlastního účelu podnikání, t. j. peněžního zisku, musí zajistiti svým žampionům nejlepší vegetační podmínky. Měřítkem jest mu výnos v kg z 1 m^2.

Založení výdělečné pěstírny vyžaduje pečlivé úvahy a praxe a řídí se přibližně těmito zásadami:

1. Volba místnosti. K tomu jest vždy nutno poraditi se s odborníkem. 2. Opatření živnostenského oprávnění. 3. Zajištění odbytu vypěstovaných žampionů. 4. Zajištění dostatku koňského hnoje.

Vlastní práce v pěstírně se pak skládá z těchto fází:

a) Preparace koňského hnoje. b) Založení záhonů. c) Osázení záhonů podhoubím. d) Pokrytí záhonů zemí. e) Sklizeň. f) Péče o záhony a boj proti škůdcům. g) Vyklizení vyplozených záhonů. h) Desinfekce pěstírny a nářadí.

Místnosti vhodné k pěstění. Žampion dá se pěstovati celoročně, bez ohledu na roční období. To znamená, že místnost musí se udržeti v teplotě 14—16° C, minimum 12° C, maximum 20° C. Větrání pěstírny jest velice důležité a musí zasáhnouti celý prostor.

Vytápění místnosti v zimních měsících děje se obvykle a nejúsporněji teplou vodou z ústředního kotle. Hodí se též kamna cihlová, nebo i jiné tepelné zdroje, které dávají stejnoměrné nesálavé teplo. Větrání děje se při dostatečném počtu okny, resp. jejich sklopnými větráky, jinak při sklepních místnostech komínovými větráky, není-li těchto, pak nutno zařídit poháněné ventilátory. Podlahy pěstírny nejlépe se osvědčily cihlové, dají se dobře čistiti a pak jsou teplé. Betonové podlahy dají se udržovati v úplné čistotě, jsou však v zimě studené, přesto hojně se v praxi používají. Nejteplejší a vlhkost udržující podlaha je z dusané hlíny, její nevýhoda a to značná, jest v tom, že po dvou až třech sklizních jest prosycena chorobami a škůdci žampionů tak, že těžko se dá desinfikovati. Nezbývá než vždy vrstvu až 10 cm hlíny odstraniti a nahraditi novou — předem desinfikovanou. Při povrchových místnostech s dostatkem oken, chráníme záhony jen před přímým účinkem slunečních paprsků. Jinak denní světlo žampionům neškodí, barví jen plodnice do žluta až světle hněda.

Koňský hnůj — živná půda. Nejvydatnější půdou jest preparovaný koňský hnůj, který pochází od zdravých koní, krmených ovsem, senem a řezankou, při čemž k podestlání jest použito zcela suché, neplesnivé žitné, nebo pšeničné slámy. Hnůj nesmí být starý a zahnilý. Je-li k podestlání použito rašeliny, jak dnes se v době války často děje, musí se voliti jiný postup preparace, případně neutralisace a i takový hnůj může dát dobrou sklizeň.

Preparace hnoje je nejdůležitější úkon a dává základ zdaru práce a sklizně. Preparační místo volíme oddělené od pěstírny, s dobrým větráním, v zimě nepromrzající. Na čisté podlaze zakládáme z přivezeného hnoje preparační hromady as 1.5 m široké a dlouhé podle rozměrů místnosti (minimální délka však 1.5 m). Hnůj vrstvíme as po 30 cm, lehce vrstvy šlapeme až do výše as 1.5 m. Podle potřeby musí se hnůj čistou vodou kropiti, aby nastalo řádné zapaření, které se dostaví v třetí den ve výši 70 až 80° C. Prvé ležení trvá 7 dnů. Pak přikročíme ihned k přeložení hromad, tak, aby vnější vrstvy hnoje přišly dovnitř. Zakládáme obdobně jako poprvé. Doba ležení jest rovněž 6—7 dnů, teplota uvnitř cca 60° C. Pak nastává třetí přeložení. Hromada zůstává as 4 dny, teplota uvnitř měří cca 55—60° C. Pravidelně jest hnůj pak již hotov pro záhony. Jeho barva jest tmavě hnědá, vůně humusová (nasládlá), sláma ztrouchnivělá tak, že její hrst dá se lehce roztrhnouti, vlhkost přiměřená.

Zakládání záhonů. Takto připravený hnůj vozíme ihned do pěstírny, necháme jej po několik hodin rozhozený, aby vzdušný kyslík otupil případnou alkalitu hnoje a ihned přikročíme k dělání záhonů. Pro suché místnosti volíme záhony ploché as 85 cm široké a 25 cm vysoké. Pro vlhké prostředí stavíme záhony-hrobečky, obvykle pomocí formy, dole 45 cm široké, nahoře 15 cm široké a 30—35 cm vysoké. Po stavbě záhonů měříme teplotu. Pravidlem, následkem dalšího zapaření teplota záhonů stoupne až na 50° C, vyčkáme 2 až 3 dny a jakmile teploměr ukazuje 30° C (v hloubce 6 cm), počneme ihned sázeti podhoubí.

Sázení podhoubí. Teplotu v pěstírně ustálíme na 16° C. Podhoubí, které jsme dříve objednali, nebo sami vypěstili, připravíme na hřbet záhonu. Kousky as 3×3 cm a as 2 cm silné sázíme do hloubky as 5 cm tak, že rukou nadzvedneme vrstvu hnoje, do povstalého otvoru vsuneme podhoubí a opět hnůj přiklopíme a rukou přitlačíme. Vzdálenost jednotlivých sazenic obnáší 25 cm od sebe. Jakmile je vše osázeno, udržuje se teplota 15—16° C a jeví-li se oschnutí, kropíme cestičky a stěny pěstírny vodou. Přímé kropení záhonů jest lépe vynechati. Pravidelně se větrá. (Dokončení příště.)

V. Voráček:

O smržích.

Jako v předčasném jaře pochlubí se někdo první bledulí nebo sněženkou, později, když teplejší slunce vytáhne z půdy jiné květy jara, vesele se tváří první nálezce smrží. Bývá to nejčastěji smrž obecná (M. esculenta), nebo smrž špičatá (M. conica). Najde je koncem dubna, je-li tento náladový měsíc v našich vyšších polohách dosti slušný, pravděpodobněji až v květnu. Jsou-li tyto měsíce nevlídné, již jich nikdo neuvidí.

Sledoval jsem řadu let pochod smrže špičaté v silničním příkopě, vroubeném pasekami a vysokým lesem. Někdy tam přijdu příliš časně, jindy zas pozdě, kdy již jsou sebrány, nebo přezrálé. Rostly tam v maličkém okruhu, široko daleko ani jediný. Vzrůstající paseka, zastiňující víc a více travnatý příkop, příliš suchá, nebo mokrá a studená jara a jiné neznámé vlivy způsobily úplnou neplodnost této smrží oasky. Za rok, či snad déle, objevil jsem v témže příkopě nové naleziště, vzdálené od původního asi 50 m. I to se vyžilo. Silnice tvořící tu velký oblouk při stavbě nové spojky byla rozkopávána, štětu použito na novou. V rozkopané, neurovnané půdě plné starého štěrku, písku a drobných kaménků ve vzdálenosti asi 20 m od druhého naleziště vyrostlo koncem května minulého roku více bujných, bezvadných kusů. Přišel jsem v pravý čas. Jen jediný byl trošku okousán slimákem. Červivých smrží jsem nikdy neviděl. Není snad ještě na jaře hmyzu, jemuž by tento druh hub vyhovoval chutí, nebo poznání, že tak málo masa za vrtačku nestojí. Jistě i toto místo brzy se vyžije, neboť v rozkopané šutrovině založena byla paseka. Ale potomstvo objeví se leckde na vzdálené mezi, louce, parku, nejčastěji u lidských příbytků — na dvorcích a zahrádkách.

Výtrusy jsou větrem zaneseny daleko, ulpí na jehličí, větvích a kmenech. S palivovým dřívím, chvojí a chrastím dostanou se na dvorky a zahrádky. Proto tam, kde složena chvoj a klestěna, vykoukne z travičky některé jaro vzdálené potomstvo. Nikoli ojediněle, ale často vyrostou smrže u hranic polenového dříví na zahrádkách a travnatých dvorcích našeho venkova. Při rozbírání hranice na jaře často se najdou i pod dřívím v mezeře mezi poleny, na něž bylo dříví složeno. Nejvíce to bývají dva zmíněné druhy. Proto k pěstování po žampionu „nejchytlavější" byly by smrže. Stačilo by snad několik kusů dospělých, nebo zaschlých vymačkat v konvi s vodou a příhodné místo houbařským pudem vyhlédnuté tím zalíti, nebo nakrájené kousky tam poházeti. Neškodilo by místo to posypati rozdrobenou hrstkou kůry z polen, nebo jehličím, aby půda byla ošálena blízkostí lesa, může však i v této hrstce býti něco výtrusů. Mám rád smrže jen jako houbu polévkovou, jinou úpravou jsem jejich hodnotu nevyzkoušel. Několik smrží sebraných na staré opuštěné silnici bylo mou loňskou kořistí.

Dr. Fr. Smotlacha:

Kapitoly z pěstování hub.

Dotazy stran pěstování hub přicházejí mykologickému ústavu, bezplatné poradně a Časopisu českých houbařů, Praha III., Karmelitská 14, každodenně. Jsou nejrozmanitějšího druhu. Většinou jsou to přátelé přírody a hub, kteří však houby mnoho neznají. Je pochopitelné, že výsledky s pěstováním hub u nich nemohou býti valné, když se nedaří pěstování hub ani částečným znalcům hub. Jen ten, kdo velmi dobře zná houby v jejich podstatě a životě a to jak všeobecně, tak speciálně, může se odvážiti jich pěstování a docíliti výsledků.

Obr. 38. *Holubinka mandlová* (R. vesca Fr.) je jedna z nejchut. hol. u nás rostoucích, která zvláště na Hradecku od dávna byla sbírána k jídlu, a která pro svou příjemnou chuť za syrova nazývá se zde mandlovou. Kl. masitý, v mládí důlkem, mas. červený, více nebo méně vybledlý. Tř. krátký, plný, bílý. Lup. nízké, husté, bílé, po doteku rezavící. Dužn. bílá. — Foto H. Schmidt. Arch. ČČH. Napsal Sm.

Houby pěstovat je totiž velmi těžko a nesnadno. To, čemu říkáme houby, je vlastně jen plodnice, t. j. jakoby jablko na stromě. Ten strom čili celá jabloň s kmenem, větvemi, listím, avšak také s kořeny, tkví v zemi, substrátě jakožto podhoubí. A my o tomto podhoubí mnoho nevíme. O jeho životě ještě nejvíce sděluje náš časopis a jeho knižnice. Jinak většina mykologů u nás i v cizině pořád se ještě zabývá určováním druhů hub a jich popisováním. Pořád klobouk, třeň, lupeny, trubičky atd. Avšak o celém podhoubí, které je pro život hub nejdůležitější, o tom nic. Přesto nesmíme naříkat. Náš časopis v každém čísle přináší nové a nové články, kde i o životě podhoubí se jedná a které i pro pěstování hub mají veliký význam.

Pěstování hub je neustále předmětem porad v pěstitelském odboru ČMS. Přicházejí jednak zahrádkáři, kteří ve své zahradě mají nějaký lesní strom, nebo zase majitelé lesních parcel, nebo přímo lesů a hájů. Vysvětlujeme jim, že lze skutečně v lese, který je houbami málo obsazen, tedy zejména v lese mladém, nebo i pod jednotlivými lesními stromy, dobře připěstovat houby, které tam scházejí nebo tam jsou jen v zcela malém množství. Faktum je, že si tam můžeme naset podle

druhů stromů, které tam rostou, na př. různé druhy hřibovité, ryzce a pod. Podrobnosti viz v práci „Jak pěstovati hřiby", vydané v „Knihovně mykolog. sborníku (ČČH)". Samozřejmě, že lze v lese pěstovati i lesní houby hniložijné. Dnes přicházejí do poradny našeho ústavu dotazy ve věci pěstování hub v nejrozmanitějším způsobu, neboť poměry jsou v každé zahradě, zahrádce, háječku atd., kde chtějí naši přátelé houby pěstovat, jiné. Odpovídáme na tyto přerůzné dotazy tímto číslem ČČH, neboť máme v něm ještě články našich spolupracovníků L. Těmína o pěstování žampionů, V. Voráčka o pěstování smrží a J. Háši, hníku obecného. Připomínáme ještě, že chystáme celou knížku o pěstování hub podrobně jednající v „Knihovně" ČČH.

V článcích o pěstování hub budeme pokračovati nyní v každém čísle ČČH.

Setí hub konám již od mládí tím způsobem, že rozmělním na velmi drobné kousky klobouk druhu houby, kterou chci pěstovat ve vodě a touto vodou pokropím místo, kde mají houby růst. Jeden starý hřib mohu rozmělnit v jedné konvi nebo v deseti konvích. Ještě je zde výtrusů stále mnoho. Nejlépe je, když každou houbu nasejeme na místo jiné. Avšak můžeme na místo, na př. v lese, které nemá dosud žádných hub, naseti jeden nebo několik druhů jedlých hub. Obyčejně se nám uchytí jen druh jeden, kterému místo nejlépe vyhovovalo. Ovšem velmi často se dožijeme zklamání, neboť pěstování hub není naprosto snadný podnik. Je to proto, že život podhoubí je příliš málo znám, aby se jeho podmínkám růstu vývoje mohlo úplně vyhovět.

Pí Františka Stankovská bude pěstovati na své parcele na Jarově u Prahy, kterou tam má na kopci, různé houby, rostoucí pod stromy. Pod duby bude pěstovat holubinky mandlové, kozáky a hřiby dubové. Pod borovicemi klouzky, pod břízami kozáky březové a čechratky a pod smrčky ryzce. Houby zaseje naší metodou z kropicí konve. Všichni očekáváme s napětím výsledek.

Jak pěstovati špičky. Znovu a znovu jsme dotazováni, jak pěstovati špičku obecnou (M. Oreades), jež roste v symbiose i parasiticky na oddencích trav. A je hojná od jara po deštích všude na pastvinách, lukách, mezích atd. V některých krajích, kde je málo lesů, jsou tyto špičky jedinou téměř houbou, kterou sbírají naši venkované do polévek. Mne ji naučila znát babička již v pěti letech. Místy jmenují ji také mezničkou. Pěstuji si ji od mládí na zahradě jednoduchým způsobem, který jsem sdělil přemnohým svým přátelům a těm, kteří se dotazovali ČČH a ČMS po pěstování hub. A mnozí použili doporučeného způsobu s dobrým výsledkem. Opakujeme zde stručně tento návod.

Špičku obecnou pěstujeme přesazováním. Vyhlédneme si místo, kde špičky hojně a bujně rostou, což poznáme podle vytváření plodnic. Tam patrně její podhoubí špičky na oddencích trav je rozšířeno a dobře tam roste. Z tohoto místa vyřízneme z trávníku dostatečně velikou část, t. j. asi tak širokou a dlouhou, jako dvojitá cihla a stejně asi jako cihla hlubokou. Případně, že odenky a kořeny trav sahají hlouběji, vezmeme všechno s sebou. A na zahrádce, kde nám roste trávník z obyčejných našich trav, jak rostou na mezích, pastvinách a lukách, vyřízneme v trávníku stejně veliký a hluboký kus, aby tam trávník s podhoubím špičky dobře zapadl. Pak doplníme případné mezery zemí a zaléváme každodenně tak dlouho, až přesazený trávník zaroste a pokračuje ve vývoji. Dosud vždy se mi podařilo přenésti tímto způsobem špičku na nové místo, kde potom rok, dva, tři, případně více let vydrží růst a plodnice vyvíjet. Nejprve se vyvíjejí plodnice na trávníku mateřském, později postupně na okolním. Jelikož jsme tuto radu dali již několika přátelům, žádáme je tímto o laskavé sdělení, jak oni ve svých pokusech s pěstováním špičky obecné dopadli. V tomto ročníku ČČH byl již článek kol. Veselého, který špičky podle našeho návodu

pěstoval loni úspěšně. Samozřejmě, že nevýhodné počasí, které ruší růst hub vůbec, poškozuje tím více vývoj hub pěstovaných, takže se mnohdy pěstování hub nezdaří i pro nepříznivé počasí.

Špička obecná, pěstovaná i přirozeně rostoucí, objevila se r. 1943 na mé pokusné zahradě na Zámečku, p. Hradec Kr. 8 v polovině června po deštích ve spoustách v kruzích a pruzích i tam, kde byla naseta, i kde přesazena, i kde rostla od přírody. Mnohem hojnější však byla v prvních dnech na místech výslunných, kde svého času slunce vše propražilo, nežli pod stromy, kde bylo a je letos ve stínu chladněji. Připomínám, že špičku obecnou při pěstování obyčejně sázím, že však ji je možno i set (ve vodě!).

Výzkum pěstění a záchova staroč. ovocných stromů. Když jsem se v poslední době mohl větší měrou ujmouti svého rodinného ovocného sadu více než 200 let starého a obsahujícího četné staré druhy dobrého ovoce, zjistil jsem, že je tento sad (a zároveň moje pokusná zahrada, kde pěstuji také houby), jen jedinou reservací staročeských prvokmenových (neštěpovaných) slív, švestek, višní (mám zde různé odrůdy: švestky obecné, pak babšata, špendlíky, karlata, modralky, modřenky, zelinky, zelené švestky, kulatky, křupavky, dřičky, atd.) a vůbec staroč. ovocného stromoví, třebas dosud jen počátečnou v Čechách i na Moravě vůbec. Zároveň jsem se přesvědčil, že u nás není dosud hotov výzkum staroč. ovocných stromů: jabloní, hrušní, slív, švestek atd. a proto jsem se rozhodl, tento výzkum dokončiti. Při tom hledám do své reservace další druhy odkopkových (semenáčových) slív, švestek, višní a j., které rostou v různých krajích Čech a Moravy a které mi dosud scházejí. Sám jsem měl na 20 odrůd a druhů švestek, slív a višní, získal jsem již na 10 odrůd dalších. Staré druhy ovocných stromů sbírám na vědecký i praktický výzkum, jakož i proto, že za dnešních poměrů v našem ovocnictví je nebezpečí, že některé cenné druhy hrušní, jabloní, slív a švestek u nás vymizí, jak se již s mnohými nepochybně stalo. Bohužel nemám na své zahradě ještě všechny druhy a odrůdy prvokořenných neštěpovaných slív, které od dávna u nás jsou zavedeny a dobře zde prospívají. Chci proto svou sbírku za účelem vědeckým a všeobecně užitečným doplnit. Již r. 1943 na jaře poslalo mi 12 majitelů ovocných sadů své zvláštní odrůdy a formy švestek a slív, které jsem dosud ve své reservaci neměl a za něž tímto dárcům znovu děkuji. Tím se moje sbírka staroč. peckovin rozmnožila téměř na 30 čísel. Darované odrůdy jsou v mé zahradě vedeny pode jménem dárce a pode jménem lidového jména, které měly v tom kterém kraji. Výzkum těchto druhů se jmény dárců uvedu v knize, kterou o staroč. ovocném stromoví připravuji. Existuje ještě v Čechách a na Moravě několik odrůd slív: ringlí, mirabelek, meduněk a pod., které hledám do své reservace. Také hledám místní odrůdy švestek obecných, které se odlišují raností nebo pozdním zráním, velikostí plodů, sladkostí a barvou plodů atd. Konečně hledám ještě dvě, tři formy sladce kyselých pravých višní odkopkových (sám mám dva druhy).

Prosím laskavé čtenáře, aby mi laskavě pomohli. To jest, aby mi jednak sami sdělili, co mají, případně snad cenného z uvedených starých prvokmenných peckovin (jakož i štěpovaných starých hrušní, jabloní, atd.) na svých vlastních zahradách a sadech, jednak aby mi laskavě zjistili adresy jim známých pěstitelů ovocného stromoví u nás ať ze zájmu, ať z úřední povinnosti (vedoucích okresních školek atd.), kteří by mi mohli pomoci. Velice mne také zajímá, kolik je mezi čtenáři ČČH zahrádkářů, majitelů zahrad, ovocných sadů, pěstitelů a přátel ovocného stromoví. Napište laskavě na mou (Smotlachovu) pokusnou zahradu: Zámeček, p. Hradec Král. 8. Smotlacha.

Dr. Fr. Smotlacha:

Zajímavosti (výzkum) ve sběru, růstu a použití hub.

162 hřibů smrkových (B. bulbosus) sbíral p. řed. Václavík v černokost. lesích 21. X. 1942 ve smrčině, což je znamením, že hřiby toho roku třeba opožděně, přece jen rostly. A 29. X. 1942 našel v brdských lesích p. Jos. Khyn 4 krásné hřiby smrkové.

Uzené houby, na příklad různé jedlé a masité čirůvky (slzivky, plžatky, pavučince, hřiby, kozáky, klouzky atd.) můžeme připravit se zelím, s bramborovými knedlíky, flíčky a pod. Sušené houby tu nahrazují a zastupují maso. Někteří houbaři udí houby a i v zimě sbírané, tedy namrzlé a velice si je pochvalují. Též jarní a letní houby lze uditi (viz článek dra Bohuslava v před. roč. ČČH).

Z Ostravska poslal do mykolog. ústavu 11. V. 1943 šupinovku ranou, jíž sbíral v příkopě v háji u města a acetabulum vulgare spolupracovník Boh. Gotvald z Mor. Ostravy; patrně tam větší měrou pršelo, protože tyto dva druhy květnových hub došly nám letos v tomto případě poprvé. Ac. vulgare, kališník obecný, sbíral tam v městském parku.

Z Lipníka nad Bečvou zaslala do naší poradny kol. Fr. Valentová dne 11. V. 1943 chomáče třepen. cihlové, jež jsou jedlé. Tato houba za mírných zim překonává i měsíce zimní. Někteří jí pokládají za chutnou a velice si jí váží, jinak pak ji obviňují z hořkosti. Sám ji sbírám již přes 30 let k jídlu, avšak jen v malém. Nezapomeňme, že se může snadno zaměnit za hořkou třep. svazčitou, která se někdy třep. cihlové velmi podobá.

Smrž žebernatou (M. costata) nalezl 10. IV. 1943 v Praze ve sklepě na zdi pod oknem z malého množství půdy, vzniklé z prachu, docela na sev. straně, náš spolupracovník Vilém Nejedlý.

Čišenku pruhovanou, ucháč obrovský, kalichovku křehkou a houževnatec přivázlý našel dne 10. IV. 1943 v Zahoř. údolí u Prahy v několika kusech M. Langer. Týž sbíral ve větším množství ucháče obrovské na mýtině u borových pařezů poblíže Malé Hraštice koncem dubna a počátkem května 1943. Ve smrčině podél lesní cesty rostly pěkně vyvinuté destice chřapáčové. Mimo les na humusní půdě čirův. příbuzné (Tr. cognatum). V lesní úžlabině byly přehojné jedlé hlízenky sasankové. Ucháče byly znamenité v omáčce s hovězím masem. Destice, čirůvky a hlízenky v polévce.

Houby na jaře 1943. Přesto, že jaro začalo slunečnými dny brzy, na př. kolem Prahy již koncem února, rostly pro sucho a časem i chladno houby poměrně jen velmi málo a to jen na místech, kde byla půda trochu vlhká ze zimy a kde malé jarní deštíky, kterých bylo několik, stačily houby vyvolat. Tak rostly vlastně houby podeštné, k nimž patří i penízovka šišková, provázková, kržatka průsvitná, choroš zimní, šupinatý, hník inkoustový, třpytivý, třepenitka maková, Decandeleova. Z vlastních jarních hub rostl na výslunných vlhčích smrčinách ucháč obrovský; častější byla čirůvka jarní. Také destice chřapáčová, baňka dutá, smrže špičaté. Z venkova zaslány koncem dubna z několika míst třepenitky makové (Jan Jelínek, Mir. Dědeček, Felix Burian), strmělky červíkové, zvonovky jarní, smrže špičaté, ucháče obrovské atd. Prof. Jansa sbíral koncem dubna na kompostu žampion.

Pro sucho na místech, kde deštíky nestačily, nerostlo v dubnu ničeho, a to i tam, kde jiná léta rostly hojně májovky, smrže, ucháče, destice, atd. I některé podeštné houby nerostly, neboť dubnové deštíky jim nestačily, byly totiž většinou sledovány větrem, který i pařízky v hájích rychle vysušil. Jaru 1943 chyběly vlhké teplé mlhy a vzrůstu hub škodily větry, které vysušovaly a chladily. Kdežto sady a pole vlivem slunečna a malých deštíčků zezelenaly se a rozkvetly velmi záhy, takže se může r. 1943 mluviti o jaru zrychleném, o houbách to

nelze říci. V dubnu rostly houby celkem jen spoře a na začátku května podobně, ač koncem dubna trochu zaprŝelo. Vadil chlad. Na 1. května jsem ve svých nalezištích májovek, smrží, destic, májovek v pražských sadech nalezl jen něco málo zakrnělých.

Hotelier Tomáš Peterka, který udržuje na Malé Straně v Praze ve své známé restauraci „U Moubalů" výstavku hub, sebral 7. VI. 1943 v dubině za Mníškem šupinovky rané, pen. hustolistou, třep. svazčitou, pod borovím pen. provázkovou.

Poradna ČČH v červnu měla opět obrovský úkol určit vše, co došlo. Jen prohlédnout zásilky a donášky vyžadovalo mnoho hodin. Vlivem dešťů rostly houby podeštné zprvu po chladném máji druhy z pozd. léta a z podzimu, později, když se oteplilo, i houby teplomilné. Byla to velká směs přerůzných hub, jež rostly v červnu 1943. Tak na př. manželé Jiříčkovi donesli z Chuchle 15. VI. štít. jelení, helm. narostlou, pen. hustolistou atd. Penízovky tyto velice si chválí, jen si stěžují, že bývají velice červivé. Celkem rostlo v červnu 1943, stejně jako r. 1942 sice mnoho druhů hub, ale většinou jen ve zcela málo kusech.

Žákovská výstavka hub v Horní škole ve Vsetíně, vedená odb. uč. V. Pospíšilem, posílá od jara pravidelně houby do ústřední poradny. Tak se prospěje výstavce vsetínské i ústavu mykologickému, kteří mají houby do výstavy i výzkumu hub. 7. VI. 1943 došly: Amanitopsis badiofulva, R. cyanoxantha, která roste letos začátkem června sem tam v lesích listnatých. Konečně došel také malý bělohnědý Pluteus Roberti, štítovka Robertova.

Pavučinec skořicový donesl 7. V. 1943 p. Jan Kopal z Prahy, sbíral jej v borovině. Je to houba v květnu obvykle se objevující, která na podzim roste, až do posledka, přehojně. V červnu je jen zcela řídká, za počasí pro ni zvlášť vhodného.

15. června 1943 sbíral p. Langer ve smrčině májovku, šup. ranou, Psaliota semota a na pokraji lesa špičky obecné a žampiony polní.

Obrovitý vzrůst u lupenatých hub (viz moji knížku o tom), zjistil jsem během let u tolika druhů, že se skoro domnívám, že je snad možný u všech, a že to platí nejen u lupenatých, ale i u velkých hub vůbec. Za optimálních podmínek vyroste na př. šup. raná, různé třepenitky do ohromných velikostí. Tak sbíral jsem šup. ranou, třep. svazčitou, zakouřenou, průsvitnou, v šíři klobouků až 10—14—18 cm. M. Langer našel 14. VI. šup. ranou o velikosti klob. 16 cm, p. Vincenc Živný týž den pen. hustolistou 10 a 14 cm šir.

Důležité zprávy.

„Zeitschrift für Pilskunde". Děkujeme tímto red. „Zeitschrift für Pilzkunde" za to, že nám dovolil použít občas obrázků ze svých příloh, zvláště také závojenky olovové, Entoloma lividum Bull. a budeme mu vděčni za propůjčení další. Na příslušném místě jsme již Z. f. P. citovali. — Za redakci Dr. F. Smotlacha.

Časopis č. houbařů žádá všechny čtenáře, aby mu lask. poslali, pokud mají nějaké houby stromové (doma nebo venku na stromech) pro jeho výstavku, kterou zařizuje v Praze na Václavském nám. ve veg. rest. „Pomona" (nad šekovým úřadem). Zvláště potřebujeme krásné plodnice choroše troudového a p. Budou tam uvedeny se jmény dárců. O zásilku prosíme do týdne.

Prosba za omluvu. Mykologický ústav, poradna ČČH a ČMS se omlouvají, že nemohou stačit některé dny veškerou korespondenci vyřídit. Zejména, když přijde větší množství zásilek — jsou dny, kdy

jich přijde 10—15, pak není divu, že něco nemůže býti vyřízeno. Při tom uvažme, že podepsaný pracuje v Praze jen prvé tři dny v týdnu a druhé čtyři dny na pokusné zahradě v Hradci Králové. Také se stane, že mnoho zásilek přijde zcela rozbitých, adres zbavených. Prosíme, aby adresa na každé zásilce byla zapsána několikrát a stejně tak i v dopise. Nejen na obálce, nýbrž i uvnitř zásilky. V redakční sbírce rukopisů máme několik za řadu let, které nevíme, kdo je vlastně napsal. Nebyly podepsány a úřadovna je zařadila mezi příspěvky, aniž by si této okolnosti všimla. Také se stane, že přijde příspěvek zcela anonymně, ačkoliv je nepochybně dobře míněn. Konečně je možnost také ztráty zásilek. Krabička z tenkých stěn se při dopravě zcela rozbije a do poradny nedojde vůbec. Na druhé straně není věc zase tak zlá. Velká většina našich přispívatelů a přátel, kteří posílají houby k určení, počíná si velmi opatrně. Mnozí vedle zásilky hub posílají dopis. Vše je náležitě opatřeno adresou. Však také většina našich přátel je s prací naší poradny velice spokojena. V případech, kdy zásilka nedojde, můžeme mluviti o nešťastné náhodě. Smotlacha.

Houbaři jsou roztržití. To jsem zjistil z toho, že na mnoha zásilkách hub do poradny není vůbec žádné sdělení od koho zásilka jest. A poněvadž ani razítko pošty často nezjistíme, nevíme, kdo nám houby vůbec poslal. Mnohdy se i adresa smyje, odlepí a p. Pak ovšem se mnozí nesmí diviť, že nedostali odpověď, když vůbec nikde neudali adresu. Také mnozí dopisovatelé neudávají svoji adresu v dopise, leda snad někdy na obálce. Avšak obálka se založí jinam a dopis je pak bez adresy. Počítejte s návalem korespondence a zásilek! Proto každý dopisovatel a spolupracovník ČČH, nezapomeň udat všude v zásilkách a dopisech svoji adresu. Dokonce má redakce několik článků velmi slušných od nových přispívatelů, kteří se na nich nepodepsali. Snad současně psali dopis, ale ten kancel. síla patrně od článečku odpojila a článek, který by dobře se hodil do ČČH, nemůže býti uveřejněn, neboť není na něm označen autor. Kdo jsi neobdržel na něco odpověď, hlas se!

Smotlachovy přednášky, kursy a výstavky hub, kterých loni se konalo o prázdninách a na podzim v Čechách a na Moravě na 20, budou se letos konati jen v omezeném počtu, neboť jmenovaný pracuje na své pokusné zahradě a píše. Proto je záhodno, aby všichni, kteří s ním počítají, nezávazně mu to sdělili do týdne.

Všichni spolupracovníci a důvěrníci (pracovníci v odbočkách) ČMS, pošlete zprávu o houbařské činnosti v místě nebo v okrese v min. roce a program na r. 1943. Do týdne prosíme ode všech adresář místních houbařů.

Všechny spolupracovníky žádáme o poslání zpráv, článků a fotografií pro příští číslo. Přátelé, kteří platí složenkou, sdělte vždy za co platíte a za koho platíte (předplatné, za knihy, příspěvek atd.).

Houby do poradny posílejte jako vzorek bez ceny, to je nejlacinější. Nezapomeňte sděliti, kdy a kde jste houby sbírali.

Ústřední poradna mykol. ústavu, Čas. č. houbařů a Čes. mykol. společnosti (Praha III., Karmelitská 14), založená a vedená od r. 1910 dr. Smotlachou (první poradna hub u nás), vyřizuje osobně porady v Praze vždy začátkem týdne v Hradci Král. (Zámeček, p. Nový Hradec Kr.) na konci týdne. Podobně řiďte i zásilky.

Česká mykologická společnost koná svou valnou hromadu v pondělí 5. VII. t. r. v 19 hod. v Praze II. v obvyklé místnosti spolu s obvyklou přednáškou prof. Smotlachy. Členové, přijďte všichni.

Mnoho článků, zpráv, obrazů, dopisů, které přijdou do ČČH, má redakce v ruce, ale málo místa. Mnohé nelze uveřejnit, aby se věci

neopakovaly. Přednost mají autoři, kteří mají více prací u nás. Z těch mnozí přijdou také do naší práce, „Sto nových výzkumů". Prosíme všechny přispívatele (i nové), aby poslali do ČČH aspoň dva další svoje články. Prosíme o foto, zprávy atd. Zvláště pěkné věci máme od Melzra, Schmida, Sobotky, Bohuslava, Šmardy, Hrona, Filipa, Kolaříka, Krejčího, atd., atd. Právě ty žádáme o další.

Nepravá, jedovatá růžovka byla před časem nalezena ve Švýcarech a pak i u Wiener Neustadt. Z toho je jistý poplach v literatuře, který u nás dosud nepronikl. Nechceme strašit tisíce našich houbařů, kteří růžovku sbírají s klidem a beze škody. Jsme rádi, že ji sbírají. Máme v redakci článek našeho výborného spolupracovníka Sobotky již déle než rok. Neuveřejnili jsme jej, abychom neplašili lidi. Nyní napsal pan dr. Macků článek „Pozor na růžovku" do L. N. Upozorňují nás na to naši přátelé a dotazují se nás. Odpovídáme! Buďte klidní! A. pseudorubescens je houba zemí jižnějších a i tam vzácná! U nás pravděpodobně neexistuje, poněvadž by se při našem pokročilém houbařství, kdy se růžovka všude téměř naším působením k jídlu sbírá, dávno prozradila. O této muchomůrce napíšeme příště do ČČH.

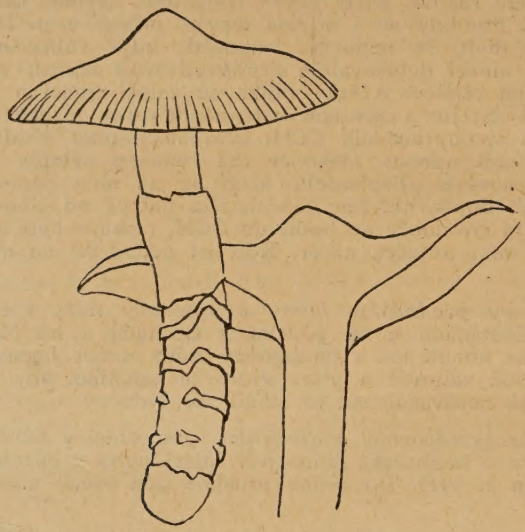

Obr. 39. *Sliznatka rozkladitá* (M. collinitum var. repanda Fr.) Kl. slizký, zelen. žlutohnědý, vyhrbený, šir. zvonkovitý, v stáří rozložený a kolem hrbu vybraný, 5—7 cm šir., masitý s tenkým, hrubě rýhov. okrajem. Lup. v mládí fialové, později skořicové, na ostří bílé, šir., sbíh. Tř. slizký, špinavě žlutý, dole žlutohnědý, na hrdle bílý, válc., 10—12 mm tl., 6—7 cm dl., plný, s korou téměř v kroužky roztrhanou. Maso běl. plavé, lahodné. — Orig. kresba Kučerova. Arch. ČČH. Napsal Sm.

Ze 17 zásilek hub došlých 21. VI. do poradny Smotlachova ústavu (ústřední poradna ČMS a ČČH), došly 2 úplně k nepoznání rozmačkané. Bylo to zaviněno špatnými krabicemi.

Dopisovatele a přispívatele ČČH prosíme, aby psali čitelně, pokud možno na stroji a na pevnějším papíře. Některé rukopisy tiskárna odmítá sázet, jsou nečitelné, nebo psané na průsvitném papíře, kde není vidět korektury.

Laskavé čtenáře těchto řádků žádáme snažně: Staňte se nejen sami odběrateli ČČH, nýbrž nabídněte jej i svým přátelům a známým, dodejte jej do knihoven školních, veřejných, do čítáren atd. Každý staň se odběratelem a získej ještě 2—3 odběratele další. A kdo nemůžeš nic jiného, získej aspoň za odběratele sebe samého.

Všem, kteří se chtějí naučiti znát dobře houby alespoň nejdůležitější, doporučujeme, aby odebírali nejen ČČH, nýbrž postupně si odebrali i staré jeho ročníky. Dále upozorňujeme na námi vydané, vědecky bezvadné, podle nejnovějších výzkumů napsané knížky. (Knihovna ČČH a ČMS):

1. Smotlacha: **Přehled hub.** III. vyd., váz. K 40.—. Je to učebnice hub. — Na skladě již jen několik výtisků.
3. Smotlacha: **Otravy houbami a jak jim předejíti.** K 10.—.
12. Smotlacha: **Jedovaté houby.** K 3.—.
15. Smotlacha: **Houby v kuchyni.** II. vyd. K 6.—.
16. Smotlacha: **Jak pěstovati hřiby.**
17. Smotlacha: **Nový způsob pěstování ovocných stromů.** Poslední tři práce jsou spojeny v jedné knížce, cena K 6.—. (Přečtěte si důkladně obálku ČČH.)
18. Smotlacha-Zadina-Schmidt: **Námel, jeho význam, sběr a pěstování.**
19. Smotlacha: **Houby, které doporučujeme sbírat.**
20. Smotlacha: **Houby doplňkem stravy člověka.**
21. Smotlacha: **Čmelák, hlasatel jara.** Upozorněte pěstitele zahrad, sadů atd. na tuto práci, jež je zejména pro ně napsána.
22. Smotlacha: **V čem spočívá hodnota hub.**
23. Smotlacha: **Zajímavosti o houbách.**
24. Smotlacha: **Organisace našeho houbařství.**

Všechny tyto práce tvoří jeden svazek o 64 stranách. Zároveň je to prémie ČČH za K 7.—. Cena běžná K 12.—.

Spolupráce. Všichni čtenáři ČČH, staňte se i jeho spolupracovníky a tím i spolupracovníky ČMS: Posílejte mu zvláštní houby. Sdělujte (a vyšetřte) případy otrav houbami, o nichž se u vás dozvíte. Posílejte zprávy o hubných jídlech, upotřebení různých hub, o houbách na trzích hub, o lidových jménech hub. Pošlete foto hub, výstřižky o houbách z různých časopisů atd.

Všechny platy mohou se díti složenkami čís. 23.112 (ČMS), 35.986 (Smotlacha). Samozřejmě, že se může platit složenkami bianco, kde se tato čísla doplní.

Redakce i administrace ČČH nachází se v mykologickém ústavu Smotlachově, Praha III., Karmelitská 14, spolu s bezplatnou houbařskou poradnou ČČH. — Dr. Fr. Smotlacha, Praha III., Karmelitská čís. 14.

Biologický ústav Smotlachův pracuje vedle ústavu mykologického, který je v něm vlastně obsažen, neboť dr. Smotlacha váže všechnu svou práci na biologii. Začátky biol. ústavu Smotlachova spadají rovněž do r. 1910. Zde pracuje Smotlacha na dalších vědách biologických, zvláště též na tělesné výchově, medicíně, pomologii atd. Sem spadá částečně i činnost pěstitelského a ochranného odboru ČMS, ČČH a mykologického oboru. Orgán ústavu, vědecký list „Nová tělesná výchova", byla vydavatelem Drem Smotlachou na čas války dobrovolně zastavena. Deset ročníků jest ještě k disposici. Z vědeckých jeho prací nejdůležitější jsou „Základy vědecké tělesné výchovy", kde je řešena i otázka, jak vzniká krátkozrakost a jak jí předejíti. Sem patří i Smotlachova akce na záchranu čmeláka a jeho „Reservace staročeských ovocných stromů" při jeho pěstitelské zahradě na Zámečku, p. Hradec Král. 8.

Nepoškozujte svůj list, Časopis č. houbařů, který je nejlevnějším a při tom nejobsažnějším listem přírodovědeckým a houbařským u nás i jinde, a který snaží se rozšířit sběr hub a tím zvětšiti počet potravin. Něco málo těch, kteří ještě dluží, zaplaťte obratem K 35.— a K 1.— (za připomínku). Kdo by z různých důvodů nemohl předplatné zapravit, ať raději vrátí v pořádku celý ročník. Při tom zaplať složenkou za výlohy administrace se zasíláním, připomínkami atd. K 10.—. Přátelům, kteří včas zaplatili, děkujeme.

Přečtěte si pečlivě celou obálku! A to nejen tohoto dvojčísla, nýbrž i předchozích od prvého dvojčísla počínaje. Na těchto obálkách jsou obsaženy pro každého čtenáře velmi důležité informace!

Hledáme 1—2 číslo let. roč. ČČH. Kdo je již nepotřebuješ, nebo máš jej dvojmo, nebo kdo jsi se nestal odběratelem (a dostal jsi je na ukázku), pošli je admin. ČČH zpět.

Ročník XIX. ČČH koupíme zpět pro nové houbaře. Kdo jej nutně nepotřebuješ, pošli jej admin. ČČH zpět, která obnos za něj připíše na účet k dobru!

Úroda hub není každým rokem bohatá –
ale herní plán naší populární třídní loterie ano!

Má za 48 milionů korun výher. Los je dobrým vodítkem k nim.

Může pro Vás vyhráti i kdybyste se toulal bůh ví kde v lesích.

1,000.000 K hlavní výhra
1,000.000 K prémie.

21. června nová hra.

Kdo chceš znáti u nás rostoucí houby:

1. Staň se členem Čes. mykologické společnosti v Praze (pořádá houb. kursy, přednášky, vycházky, výstavy atd.).
2. Posílej houby určovat do „bezplatné houbař. poradny" (vede Dr. F. Smotlacha, Praha III., Karmelitská 14.)

   V létě pracuje tato bezplatná poradna na venkově při výzkumné stanici (zahradě) ČČH — Zámeček, p. Nový Hradec Král.

   Tam Smotlacha pěstuje nejen houby, nýbrž na př. i naše staré druhy švestek a slív a mnoho jiných užitečných rostlin i zvířat (na př. čmeláky). Dnes je Zámeček součástí města Hradce Králové.
3. Důležitou učebnicí hub a cennými knihami jsou staré ročníky ČČH; hlaste se o ně, dokud a pokud ještě jsou.

Redakce a administrace Praha III., Karmelitská 14. — Vychází ročně v deseti číslech. Předplatné K 35. — Upomínky 1·-, 2·-, 3·-K. — K redakci jest připojena bezplat. houbařská poradna a zkušebna. — Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegrafů č. 143.236 IIIa 1937 ze dne 28. 6. 1937. Dohlédací pošt. úřad Praha 25. Tiskem Otakara Štivína v Praze II.
24. 6. 1943.